

UNIVERSITATEA "ȘTEFAN CEL MARE" SUCEAVA
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE APLICATE ȘI INGINEREȘTI
DOMENIUL GEOGRAFIE

TEZA DE DOCTORAT

Coordonator științific: Prof. Univ. Dr. EFROS VASILE

Doctorand: Diacon Liliana Daniela

SUCEAVA, 2023

**Turismul rural și dezvoltarea durabilă în
arealul montan al Regiunii de Dezvoltare
Nord -Est a României**

Mulțumiri

Autoarea Diacon Liliana Daniela, specifică faptul că lucrare a beneficiat de suport financiar prin proiectul POCU/380/6/13/125040, intitulat „Dezvoltarea învățământului terțiar”, din învățământul universitar pentru susținerea creșterii economice -PROGRESSIO”, cofinanțat de European Fondul Social în cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020.

Cuprins

Lista figurilor	8
Lista tabelor.....	10
PARTEA I. PREZENTAREA TURISTICĂ GENERALĂ	11
CAPITOLUL I INTRODUCERE. ASPECTE GENERALE.....	11
I. 1. Motivația studiului și structura lucrării	11
I.2. Individualitatea arealului de studiu	13
I.3. Așezarea geografică și delimitarea teritorială.....	13
CAPITOLUL II. REPERE TEORETICE, CONCEPTUALE ȘI METODOLOGICE	16
II.1. Precizări terminologice și considerații teoretice generale.....	16
II.2. Contribuții teoretice cu privire la problematică și aria de studiu	17
II.3. Ipoteze și obiective ale cercetării	23
II. 4. Metodologia cercetării, surse de date și informații.....	24
II.5. Limitele cercetării	28
CAPITOLUL III. EVOLUȚIA, CADRUL JURIDIC ȘI STRATEGIILE DE MEDIU ÎN TURISMUL RURAL	30
III.1 Legislația europeană în domeniul turismului rural.....	30
III.2. Cadrul juridic național în evoluția turismului rural	33
III.3. Strategiile politicile de mediu și dezvoltarea durabilă în turismul rural românesc	36
III.4. Evoluția și dezvoltarea turismului rural la nivel național și în aria de studiu	38
PARTEA a-II-a. POTENȚIALUL TURISTIC.....	41
CAPITOLUL IV. POTENȚIALUL TURISTIC NATURAL.....	41
IV.1. Potențialul turistic al reliefului	42
IV.2. Potențialul turistic climatic, ca element de favorabilitate și de restricție în dezvoltarea turismului rural	48
IV.3. Potențialul turistic hidrografic.....	50
IV.4. Potențialul turistic biogeografic	52
CAPITOLUL V. POTENȚIALUL TURISTIC ANTROPIC MATERIAL ȘI IMATERIAL.....	56
V.1. Potențialul turistic antropic material.....	56
V.1.1. Obiective istorice, culturale și religioase.....	56
V.1.2. Edificiile turistice etnografice	57
V.1.2.1. Gospodăria.....	58
V.1.2.2. Instalații tehnice tradiționale.....	61
V.1.2.3. Portul popular	62
V.2. Potențialul turistic antropic imaterial.....	64

V.2.1. Activități umane cu funcție turistică	64
V.2.2. Ocupații tradiționale și meșteșuri țărănești	65
V.2.3. Sărbători și obiceiuri	69
CAPITOLUL VI. BAZA MATERIALĂ GENERALĂ ȘI TURISTICĂ	73
VI.1. Infrastructura generală	74
VI.2. Infrastructura de cazare	78
VI.2.1. Evoluția numărului unităților și locurilor de cazare în perioada 2000-2022	79
VI.2.2. Dimensiunea și capacitatea infrastructurii de cazare	80
VI.2.3. Mărimea medie a infrastructurii de cazare	84
VI.2.4. Funcția turistică prin prisma capacității de cazare	85
VI.2.5. Tipologia și distribuția teritorială a unităților de cazare	86
VI.3. Infrastructura de alimentație publică	113
VI.3.1. Dimensiunea și capacitatea infrastructurii de alimentație publică	114
VI.3.2. Mărimea medie a infrastructurii de alimentație publică	116
VI.3.3. Tipologia și distribuția teritorială a unităților de alimentație publică	116
VI.4. Infrastructura sportivă și de agrement	123
VI.4.1. Stațiuni turistice de interes național și local cu funcție recreativă	123
VI.4.2. Domenii schiabile și pârtii de schi	129
VI.4.3. Alte amenajări turistice și dotări pentru agrement	130
VI.5. Elemente de informare și promovare turistică	130
VI.5.1. Centre de informare turistică	131
VI.5.2. Materiale informative și de promovare	132
VI.5.3. Indicatoare de semnalizare și panouri informative	133
CAPITOLUL VII. CIRCULAȚIA TURISTICĂ	136
VII.1. Indicatorii principali ai circulației turistice	136
VII.1.1. Sosiri ale turiștilor în structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare	136
VII.1.2. Înnoptări în structurile de primire turistice cu funcțiuni de cazare	137
VII.2. Indicatorii secundari ai circulației turistice	141
VII.2.1. Intensitatea fluxurilor turistice	141
VII.2.2. Densitatea circulației turistice	143
VII.3. Durata medie a sejurului	143
VII.4. Circulația turistică oficială și estimată. Valențe economice	146
VII. 5. Tipuri și forme de turism	147
CAPITOLUL VIII. PERCEPȚIA POPULAȚIEI ASUPRA DEZVOLTĂRII DURABILE A TURISMULUI	155
VIII.1. Condițiile generale de viață	157

VIII. 2. Implicarea autorităților locale în realizarea proiectelor de dezvoltare în domeniul turismului	160
VIII. 3. Orientarea rezidenților către dezvoltarea turismului rural.....	161
VIII. 4. Antreprenoriatul în turismul rural -vector de dezvoltare durabilă.....	166
CONCLUZII.....	167
CONTRIBUȚII PERSONALE ȘI DIRECȚII DE CERCETARE.....	179
BIBLIOGRAFIE.....	179
ANEXE.....	192

CUVINTE CHEIE: turism rural, dezvoltare durabilă, circulație turistică, antreprenoriat în turism;

INTRODUCERE

Turismul rural, manifestat ca fenomen, cu o apariție spontană și întâmplătoare a cunoscut o creștere spectaculoasă, dobândind o funcție economică însemnată, ce are la bază mediul rural și resursele turistice rurale. În prezent, turismul rural constituie speranța de dezvoltare economică și socială durabilă a spațiului rural.

Studiile au arătat că, față de alte sectoare ale economiei, turismul are cea mai rapidă rată de creștere, motiv pentru care trebuie aliniat conceptului general de *durabil*. Încercările de a stabili norme de clasificare, coduri de etică, nu reprezintă decât etape de susținere a dezvoltării durabile în turism (E. Matei, 2016).

Dezvoltarea durabilă în turism reprezintă o modalitate de a exercita o activitate de afaceri care să satisfacă nevoile atât a turiștilor, cât și ale regiunilor beneficiare, protejând în același timp oportunitățile viitoare, prin păstrarea proceselor ecologice esențiale, a diversității biologice și a integrității culturale (Marzo-Navarro et al., 2017). Turismul rural este considerat un mediu unic unde se inițiază dezvoltarea durabilă (Hingtgen et al., 2015).

În România, zonele rurale acoperă aproape 90% din teritoriul țării, astfel dezvoltarea rurală a alcătuit de timpuriu obiective strategice axate pe producția agricolă, însă în ultimele decenii alternativa o constituie turismul. Argumentul care întărește această afirmație, este viziunea promovată de Programul Național de Dezvoltare Rurală, care pentru perioada 2021-2027, aduce în atenție nevoia de creștere a valorificării potențialului comunităților rurale din perspectiva peisajului, a culturii, activităților tradiționale, subliniate de nevoia obținerii de venituri suplimentare precum și nevoia de stimulare a antreprenoriatului în mediul rural (Planul Național Strategic 2023-2027, 2022).

Într-un areal ce se constituie parte a Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, spațiul rural montan din județele Suceava, Neamț, Bacău, dovedesc potențial turistic ridicat însă au inegalități evidente în distribuirea resurselor turistice, rezultând o dezvoltare teritorială neechilibrată.

În contextul actual, demonstrarea pretabilității unei zone pentru turism, înseamnă șansa unei relansări economice, sociale și ambientale în perspectiva dezvoltării durabile, plecând de la documentări bibliografice, vizite de teren, ierarhizări, analize și anchete efectuate în arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est.

Noutatea domeniului de cercetare este subliniată de abordarea tematicii turismului rural într-o perioadă afectată atât de pandemia cu virusul SarsCov 2 cât și de războiul purtat la granița arealului de studiu, ce determină noi modalități de organizare și de percepție a activității turistice.

Odată cu creșterea nivelului de trai al populației schimbarea stilului de viață a condus la necesitatea de reîncărcare fizică și psihologică și deconectare de cotidian. Pe de altă parte, perioada pandemiei cu imperativele restricții de deplasare au determinat reorientarea turiștilor spre spațiul rural care a răspuns cel mai bine exigențelor distanțării sociale. Așa se explică faptul, că timpul alocat pentru călătorii a crescut, fenomen care este favorizat și de dezvoltarea infrastructurii și a mijloacelor de transport, știind că turistul de azi are cu totul alte nevoi și ridică alte exigențe, decât cel de acum douăzeci de ani.

MOTIVAȚIE

Motivele alegerii acestei teme de cercetare țin de resorturile interioare ale autoarei, apartenență și cunoașterea ariei de studiu, de unde s-a născut dorința de a demonstra valențele turistice ale unui areal geografic unitar, distinct, integrat Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României, spațiu necercetat exhaustiv sub aspect turistic. Pe de altă parte, această temă merită atenție, deoarece turismul constituie un subiect de actualitate mai ales în contextul actual, pandemie și perioadă postpandemică, urmate de războiul de la granița țării,

Lucrarea ”Turismul rural în arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României”, se dorește a fi o radiografiere a potențialului turistic natural și antropic, a modalităților de valorificare turistică în acord cu dezvoltarea durabilă, iar pe de altă parte, vizează percepția populației locale cu privire la dezvoltarea turismului rural.

În contextul în care o teză de doctorat presupune o cercetare originală care să adauge valoare disciplinei căreia i se dedică, elaborarea acesteia, presupune asumare, responsabilitate, decizie voluntară și conștientă.

Originalitatea elaborării unui astfel de demers este ghidat de etape de lucru, desfășurate într-o succesiune logică: introducerea în subiectul supus cercetării, filtrarea unei literaturi de profil, prezentarea metodologiei utilizate, expunerea studiului de caz, efectuarea unei evaluări și prezentarea concluziilor rezultate.

SCOPUL ȘI IPOTEZELE TEZEI DE DOCTORAT

Lucrarea ”Turismul rural în arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României” are ca **scop** demonstrarea faptului că spațiul studiat, se califică prin potențial turistic pentru dezvoltarea durabilă, dinamică, a turismului și pentru transformarea acestuia într-o alternativă economică viabilă prin antreprenoriat în turism, în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață ale comunităților locale.

Astfel, rezultatele și concluziile generale aferente arealului rural montan studiat, constituie sinteza unor raportări constante la analize individuale, elaborate la nivelul celor 78 de comune, cuprinse în prezentul studiu.

Acest demers științific a fost proiectat, plecând de la patru ipoteze și nouă obiective, în jurul cărora s-au împletit metode de lucru care au condus la validarea acestora.

Ipoteza 1. Pentru o valorificare eficientă a potențialului atractiv din arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltarea Nord-Est, este nevoie de inventarierea acestuia.

La nivel național există foarte multe resurse naturale și antropice care generează fluxuri turistice, România dovedindu-se a fi o țară cu vocație turistică de notorietate (P. Cocean & Dezsi, 2009) însă cunoscută și promovată insuficient. Aria de munte studiată, reunește entități teritoriale unice: spațiul bucovinean, meleagurile nemțene și bacăuane mențin constantă atenția turiștilor români și străini, având numeroase obiective turistice înscrise în listele patrimoniului național sau mondial. Pe de altă parte, Bucovina este singura regiune a Moldovei care a făcut parte din centrul Europei culturale, a devenit un model de coexistență pașnică a 11 grupuri etnice dând naștere celebrei expresii ”Homo bucovinensis”- prototipul individului tolerant, care oferă un model de conviețuire interetnică (Efros & Romanescu, 2016). Minoritățile maghiare din județul Bacău completează mozaicul etnic din aria studiată care pot favoriza dezvoltarea unor forme de turism de nișă în cadrul arealului rural montan studiat. Astfel obiectivele care se asociază ipotezei 1 sunt:

- O.1. Prospectarea potențialului turistic natural;
- O.2. Prospectarea potențialului turistic antropic;

Ipoteza 2. Baza tehnico- materială a arealului rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est poate susține valorificarea turistică durabilă prin dimensiune și tipologie.

Valorificarea turistică implică asigurarea condițiilor de deplasare, sejurul și petrecerea agreabilă a unui timp de calitate de către turiști. Altfel spus, baza tehnico-materială însumează bunurile și mijloacele prin care resursele atractive ale unui teritoriu sunt exploatate turistic (P. Cocean, 1997). Arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est se bucură de o infrastructură turistică bogată, cu elemente ce vin în alcătuirea dimensiunii, funcționalității, tipului de turism deservit, constituind indicatori reali ai orientării turismului, aflat în raport de interdependență cu intensitatea circulației turistice. Astfel au fost propuse obiectivele:

- O.3. Examinarea infrastructurii generale și turistice;
- O.4. Evidențierea circulației turistice;

Ipoteza 3. In arealul rural montan din Regiunea de Dezvoltare Nord-Est a României pot fi identificate tipuri și forme de turism ce pot contribui la dezvoltarea durabilă a turismului.

În urma evidențierii circulației turistice la nivelul ariei de studiu, au putut fi determinate tipurile și formele de turism pretabile, implicit axele turistice care pot fi trasate în acord cu dezvoltarea durabilă.

- O.5. Evidențierea tipurilor de turism pretabile arealului studiat.
- O.6. Trasarea axelor turistice.

Ipoteza 4. Poate fi identificat un profil în arealul montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României, în funcție de condițiile de viață din localitate, de implicarea autorităților locale în dezvoltarea turismului, de interesul localnicilor față de activitatea turistică, dorința de a investi în această activitate și profitabilitatea ei.

Întrucât s-a demonstrat că percepțiile pozitive ale rezidenților reprezintă un factor determinant important pentru dezvoltarea turismului (McGehee & Andereck, 2004; Demirović Bajrami et al., 2020), a fost analizată percepția populației asupra turismului și a condițiilor generale de viață din localitățile rural montane ale Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, ca factori de motivare a localnicilor pentru implicare în dezvoltarea antreprenoriatului turistic, astfel a putut fi identificat un profil al arealului rural montan cercetat. Turismul rural este considerat a fi o activitate economică profitabilă, iar antreprenoriatul în turism a fost inițiat cu scopul îmbunătățirii condițiilor economice și sociale ale rezidenților din zonele rurale (Kabir, 2009). Antreprenorii din spațiul rural montan, prin intermediul resurselor naturale, dau valoare spațiului creând și negociind noțiunile de ruralitate și mediul rural (Kaaristo, 2014). În vederea validării ipotezei, au fost propuse următoarele obiective:

- O.7. Stabilirea percepției populației rezidente asupra condițiilor de viață și a implicării autorităților locale în domeniul turismului;
- O.8. Identificarea interesului populației rezidente față de activitatea turistică și intenția de a investi în turism;
- O.9. Stabilirea vectorului de dezvoltare durabilă – antreprenoriatul în turism.

ARIA DE STUDIU

Aria de studiu este constituită din zona de munte a Carpaților Orientali, reprezentând extremitatea vestică a Regiunii de Dezvoltare Nord-Est ce intra în administrația județelor Suceava, Neamț și Bacău. În anul 2004 a fost constituită Regiunea de Dezvoltare Nord-Est în

baza Legii nr. 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, în componența căruia intră județele Suceava, Neamț, Bacău, Botoșani, Iași, Vaslui, având o suprafață totală de 36.850 km² iar arealul ales spre cercetare reprezintă 10.090 km² (27,38% din suprafața regiunii) și deține 359.579 locuitori (Institutul Național de Statistică, 2022).

Delimitarea arealului de munte din Regiunea de Dezvoltare Nord-Est, este cu atât mai dificilă cu cât se încadrează mai multe elemente ale mediului, vorbind de o delimitare complexă ce nu se reflectă doar în delimitările unităților de relief ci și a locuirii acestui spațiu, oglindindu-se experiența omului cu mediul. Limitele pot fi în unele cazuri transversale, suprapunându-se mai multe criterii de separare, așa cum este cazul Obcinei Mari spre Maramureș sau unde valea Moldovei se lărgiște brusc căpătând aspect de pâlnie, ori culoarul Tazlău –Cașin acel mare uluc depresionar la marginea munților flișului (Brândus, 1981; Lupu et al., 1972).

În lucrarea de față limita arealului de studiu va fi una administrativ teritorială și mai puțin fizico-geografică, având în vedere activitatea turistică înregistrată la nivelul comunelor.

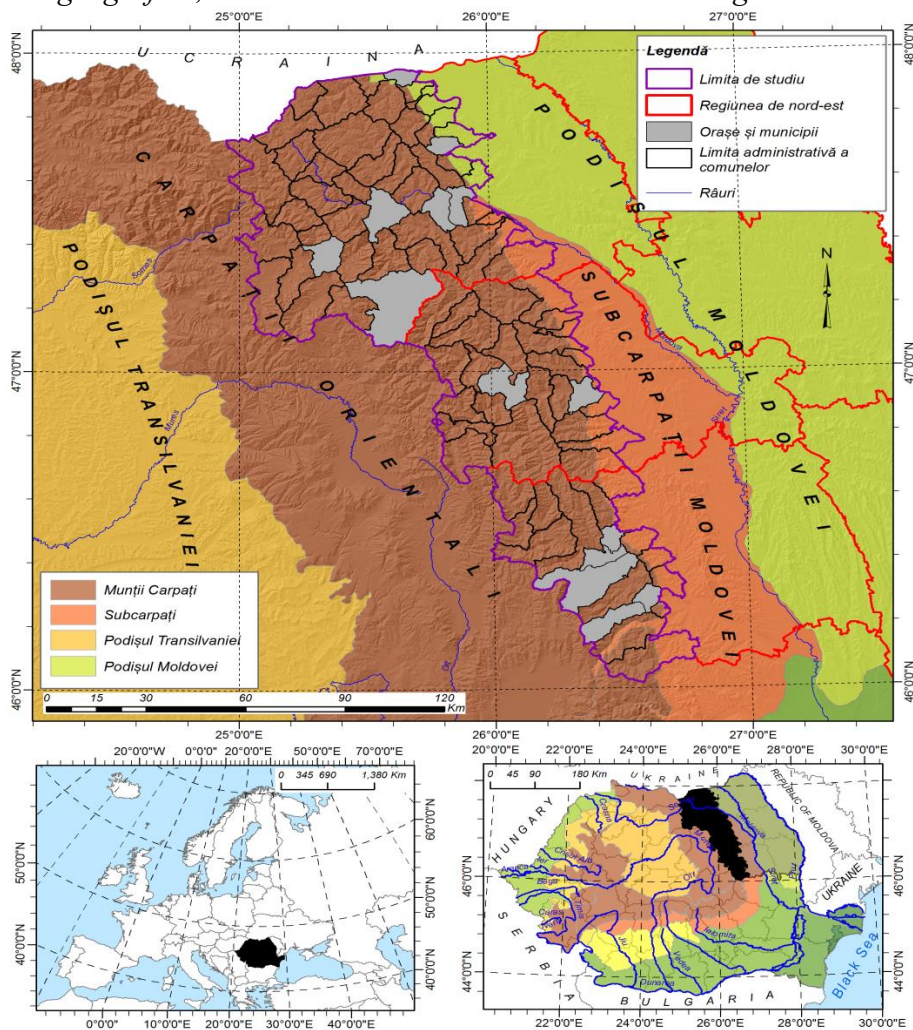

Fig. 1. Localizarea arealului rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est

METODE ȘI MATERIALE

Etapele de lucru

În etapa pregătitoare, pe baza studiului individual, au fost acumulate informații utile în urma cărora s-au clarificat conceptele specifice domeniului de cercetare, s-a conturat cuprinsul lucrării, s-au trasat limitele ariei de studiu, au fost stabilite *etapele de documentare* (analiza materialului bibliografic, consultarea bazelor de date, analiza materialului statistic, analiza materialelor cartografice).

Pregătirea pentru *etapa de teren* a presupus efectuarea unei observări indirecte, prin deducție logică urmată de creionarea unor schițe de hărți și profile pentru traseele de parcurs, completate prin colaborări cu reprezentanții autorităților locale, cu prestatorii de servicii turistice și cu populația gazdă. Această etapă și-a demonstrat eficiența prin confruntarea și completarea informațiilor din cercetarea bibliografică, construirea propriei baze de date și obținerea unor date suplimentare, realizarea arhivei fotografice, prelevarea materialelor informative și de promovare de la centrele de informare, desfășurarea anchetei pe bază de chestionar.

Etapa de analiză constă în prelucrarea informațiilor și interpretarea datelor colectate în etapa precedentă și inserarea rezultatelor propriei investigații precum și compararea cu cele provenite din sursele oficiale (I.N.S. și M.E.A.T.), elaborarea graficelor și introducerea fotografiilor realizate în teren. În cadrul analizei potențialului turistic din arealul rural montan am recurs frecvent la explicația geografică pentru a contura specificitatea categoriilor și a tipurilor de potențial turistic. Pentru analiza datelor colectate pe baza chestionarului au fost utilizate modele de corelație și regresie liniară multiplă și analiză multivariată a datelor Analiza Factorială a Corespondențelor Multiple AFCM iar softul utilizat este SPSS 23.0.

Etapa de finalizare a cercetării, numită și deliberativă, a presupus formularea concluziilor și propunerea soluțiilor elaborate în concordanță cu obiectivele studiului. În acest sens au fost utilizate metode de *sinteză* și *analiză* prin comparație, elaborarea unor clasificări și ierarhizări, redate ulterior într-o formă unitară.

Metodele de cercetare

Pentru elaborarea acestui studiu au fost utilizate o serie de metode și procedee eșalonate pe parcursul celor trei etape de cercetare: pregătitoare (de acumularea informației, care include și faza documentării în teren), de analiză și finală sau deliberativă. Literatura de profil identifică cinci metode de investigare: observația, analiza documentelor, ancheta, interviul și experimentul (Iluț & Rotariu, 1997), dintre aceste consemnându-se cele care au ghidat prezentul studiu.

Metoda utilizată frecvent a fost *observația* geografică indirectă și directă, care ne-a permis cunoașterea și înțelegerea prin raționament inductiv a fenomenelor și proceselor în ansamblul lor, a obține o viziune complexă și obiectivă asupra realității studiate. Astfel, atingerea scopurilor a fost posibilă numai în teren prin observație directă, identificându-se trăsăturile fizionomice, structurale și funcționale ale elementelor vizate de acest studiu. Fenomenul turistic a fost observat după modelul descriptiv, utilizat pe scară largă în acțiunile de popularizare a obiectivelor turistice și prin documentare și investigație statistică. Componentele turistice au fost analizate sistematic, surprinzându-se imaginea de ansamblu a manifestării lor la nivel teritorial, dar și interrelațiile cu elementele similare din alte areale.

La prelucrarea și interpretarea datelor statistice și a celor obținute din teren, s-au utilizat metodele cartografice specifice cercetării în domeniul geografiei turismului, utilizate prin diverse

tehnic: fond calitativ, puncte, linii, areale, semne convenționale, cartograme, diagrame și cartodiagrame, majoritatea realizate în tehnica GIS sau prelucrate în programele Excel, Paint, Correl Draw.

Nu în ultimul rând, trebuie avut în vedere rolul pe care îl are studiul de caz, ca modalitate de organizare a cercetării. În lucrarea de față studiul de caz a fost utilizat în varianta sa multiplă, prin interpretarea celor 78 de unități administrativ-teritoriale drept studii de caz, la nivelul cărora se urmărește măsurarea unor variabile în urma cărora să fie observate similități și diferențe de ordin turistic. Astfel, aceste studii vor avea o natură explicativă, rezultatele obținute putând fi extrapolate la nivel regional sau chiar național în contexte similare.

1.1.1 Limitele cercetării

Studiul de față are și unele limitări condiționate de factorii instituționali: lipsa unei proceduri comune de colectare a datelor oficiale a instituțiilor, I.N.S. și M.E.A.T.. I. N. S. înregistrează numărul turiștilor din unitățile de cazare ce dispun de minim 5 locuri, celelalte structuri nefiind incluse în statistică, fapt care influențează indicatorii circulației turistice.

Lipsa datelor statistice cu privire la cazarea turiștilor pe localități, limitează procesul cercetării, fiind în imposibilitatea de a compara obiectiv indicatorii circulației turistice în perioada anilor 1990 - 2022. Lipsa datelor statistice cu privire la structurile de primire cu funcție de alimentație publică, devenind imposibil compararea datelor cu cele puse la dispoziție de M.E.A.T.

O altă limită este dată de numărul structurilor gazdă din statistici, mult mai mic decât cel din realitate, majoritatea funcționând ca firme mici care operează fără forme juridice, ceea ce modifică indicatorii antreprenoriatului și afectează rezultatele, sau există multe întreprinderi mici care susțin indirect turismul nefiind înregistrate în statistici.

Datele despre antreprenoriat, nu sunt disponibile la nivel de sat și comună, dar sunt înregistrate la nivel regional, iar multe date nu sunt cenzurate. Am abordat antreprenoriatul unidimensional doar prin indicatori ai activității antreprenoriale în firme active, firme nou create și indicatori derivați. Alți indicatori mai sugestivi ai antreprenoriatului nu au putut fi calculați, din cauza lipsei de date. O altă limitare este utilizarea datelor dintr-un singur an, fără a selecta o perioadă mai lungă de timp pentru analiza dezvoltării antreprenoriatului. Limitările se referă la factorii care împiedică cercetarea să ofere o imagine realistă. Altă limită a cercetării este dată de rigiditatea și ostilitatea antreprenorilor din turism de a furniza cifre cu totalul turiștilor cazați într-un an, din frica publicării unui material ce i-ar compromite.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

Potențialul turistic natural

Cadrul natural, cu un puternic impact asupra turismului, constituie o resursă turistică de vârf, un fundal pentru desfășurarea unor activități turistice motivate de alt tip de atracții sau suportul material al tuturor activităților turistice (P. Cocean & Dezsi, 2009). În funcție de concentrarea și atractivitatea turistică a obiectivelor specifice spațiului montan, în arealul studiat pe baza literaturii de specialitate, se diferențiază masive montane potențial turistic ridicat: Munții Călimani, Masivele Rarău – Giumalău, Masivul Ceahlău, Munții Hășmaș și masive montane cu potențial turistic mediu: Obcinele Bucovinei, Munții Suhard, Munții Bârgăului, Munții Bistriței, Munții Stânișoarei, Munții Tarcăului, Munții Ciucului, Munții Nemira, Munții Berzunți.

Privit ca interacțiunea forțelor endogene și exogene, relieful se suprapune componentei morfoturistice din perspectiva categoriilor de potențial atractiv, detașându-se în cadrul fondului turistic natural prin valențele estetice oferite activităților turistice. Componenta morfoturistică devine resursă atractivă, "fundal peisagistic și suport fizic" (P. Cocean & Dezsi, 2009, p. 15) detașându-se relieful montan cu o varietate de forme determinate de structura petrografică, de fragmentarea și energia reliefului materializate în vârfuri și culmi, abrupturi și creste, sectoare de chei și defilee, pasuri și trecători, culoare de vale și arii depresionare, diferite forme de relief carstic sau vulcanic ce oferă spectaculozitate.

Pentru a evidenția și alte elemente de potențial turistic în afară de cele descrise mai sus, am recurs la cercetările demarate de "Clubul Speo Bucovina" din cadrul Fundației Speologica ce au identificat în ultimii 20 de ani un număr impresionant de cavități în arealul luat în discuție.

În bazinul Bistriței Aurii, pârâul Țibău conține un număr de aproximativ 20 de peșteri. Cea mai renumită este peștera Hoților (aproximativ 47 m lungime și -29 m denivelare), iar cea mai mare este peștera nr. 5 de pe Lelici, cu peste 200 metri lungime.

În munții Rarău numărul lor este de peste 30. De remarcat că marea majoritate a peșterilor din această zonă sunt de geneză tectonică. În acest caz, limita după care o cavitate este considerată peșteră a fost ridicată la valori cuprinse între 15 și 25 metri condiția principală fiind aceea de a oferi "senzația" de peșteră. De subliniat că o mare parte din zonele de interes speologic din arealul studiat au rămas neexploate, putem spune că potențialul turistic este inepuizabil.

Potențialul turistic antropic material și imaterial

Edificiile din zona de munte a Regiunii de Dezvoltare Nord- Est se bucură de o frumusețe a cărui ecou a depășit de mult granița țării, unele dintre acestea fiind înscrise în patrimoniul mondial UNESCO, bucurându-se de un real interes turistic național și internațional. În funcție de materialele de construcții folosite (casele țărănești construite din bârne de lemn), vechime și dimensiune (bisericele cu/fără fortificație), formă, înălțime, stilul arhitectural folosit (mănăstirile cu frescă exterioară), unicitate, funcțiile avute ș.a., se stabilește rolul decisiv în formarea potențialului turistic antropic, alături de obiceiurile și tradițiile locale autentice.

În munții cu păduri de fag ai Regiunii de Dezvoltare Nord Est, întâlnim edificii cultural-religioase (Mănăstirile Sucevița, Moldovița, Mănăstirea Humor, Putna, Sihăstria Putnei, Rarău, Agapia, Văratec, Neamț, Secu, Sihăstria etc), casele memoriale, muzee sau edificii industriale/sau tehnice ce sunt sau pot fi valorificate turistic (minele Cacica, Crucea, Tarnița, Iacobeni, Fundu Moldovei).

Baza de date a Institutului Național al Patrimoniului precum și a rețelei fostelor centre județene de conservare și valorificare a tradiției și creației populare înregistrează în numeroasele sate de munte muzee etnografice (sătești) realizate din pasiunea și la inițiativa unor persoane fizice sau a unor instituții publice locale. Aceste muzee sunt găzduite în școli, cămine culturale sau în spații puse la dispoziție de consiliile locale. Pe lângă aceste muzee etnografice cu caracter instituțional mai există și colecțiile particulare de obiecte de interes etnografic, deschise pentru publicul local, dar mai ales pentru turiști, în gospodăriile personale sau în spații achiziționate prin finanțări proprii. Deși aportul lor este important în promovarea culturii rurale locale, aceste colecții care îndeplinesc funcții de muzeu și de așezământ cultural (conform definiției Legii nr. 311/2003 și a normelor de clasificare a muzeelor și colecțiilor publice) nu beneficiază de protecție instituțională și nu sunt incluse în politici și programe culturale, constituind un subiect nestudiat și neinclus în statistici.

Baza materială generală și turistică

Inventarierea infrastructurii de bază într-un spațiu cu valențe turistice, se cere imperios a fi analizată, deoarece devine indispensabilă în tratarea ulterioară a turismului. Existența rețelei de apă potabilă, a sistemului de canalizare și epurare a apelor uzate, trebuie să constituie o exigență obligatorie a spațiului rural ele reprezentând elemente cheie în dezvoltarea durabilă și ecologică a unei zone rurale. Utilitățile la nivelul comunelor, nu reprezintă o extravaganță, ci au devenit dotări indispensabile. Lipsa unei infrastructuri de bază ridică întrebări asupra evacuării apei uzate, ori canalizarea acesteia în spatele casei, grădinii, în fața porții sau într-un bazin vidanjabil (fosă septică) nebetonate și fără hidroizolații, nu e o soluție. Dacă deversarea acestor ape uzate peste tot, până acum, la nivelul satelor a fost „normală și obișnuită”, în prezent a devenit o problemă majoră pentru locuitori în ceea ce privește protecția mediului înconjurător și a habitatului rural în care trăiesc. Locuitorii ruralului au devenit mai pretențioși în ceea ce privește condițiile de trai și această exigență este în strânsă legătură cu protecția mediului.

Obiectivul Uniunii Europene ce vizează dezvoltarea satelor și îmbunătățirea serviciilor de bază (Măsura 322 din PNDR) nu este pe deplin atins, dezvoltarea durabilă la 10 ani distanță de la implementarea programului este discutabilă. Odată cu execuția financiară 2014 – 2020 a UE, metodele și criteriile de bază pentru accesarea fondurilor europene au suferit modificări, întrucât în această perioadă, doar studiile de fezabilitate (SF) care conțin crearea și dezvoltarea infrastructurii subterane și apoi cele de suprafață (drumuri, străzi) obțin punctajul maxim. Pentru o radiografiere a spațiului rural montan cercetat, din punct de vedere al sustenabilității a fost propusă o inventariere a rețelei de apă și canalizare, de gestionare a deșeurilor, rețeaua de gaze, utilizarea energiilor alternative și existența spațiilor verzi.

Infrastructura de cazare

Structurile de primire turistice reprezintă o componentă esențială a ofertei destinației turistice în general și a amenajărilor turistice în mod special.

Problematica infrastructurii de cazare din România, implicit din aria de studiu, este vizibilă prin prisma discrepanței datelor puse la dispoziție de Institutul Național de Statistică și Ministerul Economiei Antreprenoriatului și Turismului, care furnizează pentru același teritoriu și aceeași perioadă valori diferite. Elocvent este exemplul numărului locurilor de cazare și al unităților consemnate în arealul de studiu, care în anul 2022, potrivit I.N.S. a avut valoarea de 9514 în 448 structuri de primire cu funcție de cazare, în timp ce, conform M.E.A.T., au atins 13818 locuri distribuite în 899 spații de cazare.

Tabelul 1. Dimensiunea și capacitatea bazei de cazare în anul 2022 (perspectiva oficială)

Categorie	Sursa de informare	de România	%	Regiunea de Dezvoltare de Nord Est	%	Aria de studiu	%
Dimensiune	INS	9120	100	1129	8.07	448	0.20
	MEAT	19056	100	2009	9.48	899	0.21
Capacitate	INS	367386	100	33997	10.8	9514	0.38
	MEAT	536816	100	43401	12.36	13818	0.39

Datele prezentate de sursele oficiale, pune sub semnul îndoielii veridicitatea informațiilor statistice, fără a contesta posibilitatea de a obține o viziune comparativă între comunele arealului de studiu în ceea ce privește gradul de dezvoltare a infrastructurii turistice. Sunt incontestabile avantajele ambelor surse oficiale, care oferă în egală măsură date prețioase în analiza infrastructurii de cazare, fie că este prezentată evoluția anuală (numărul unităților de cazare, al locurilor de cazare pe tipuri de structuri) consemnată numai de I.N.S., fie este prezentată categoria de clasificare, denumirea unităților de cazare, tipul operatorilor economici, datele de contact etc., date puse la dispoziție de M.E.A.T.. Cercetarea din teren a fost completată și de inventarierea structurilor de primire turistică promovate în mediul virtual. Ținând cont de numărul în creștere al rezervărilor online (la nivelul Europei au crescut rezervările online cu 9 % în anul 2022 față de anul de referință 2019, conform datelor furnizate de Eurostat), am investigat numărul structurilor de primire promovate în mediul virtual, analizând numărul structurilor de primire turistică promovate pe site-urile turistinfo.ro, turisminfo.ro, lapensiuni.ro, booking.ro, airbnb.com, etc.

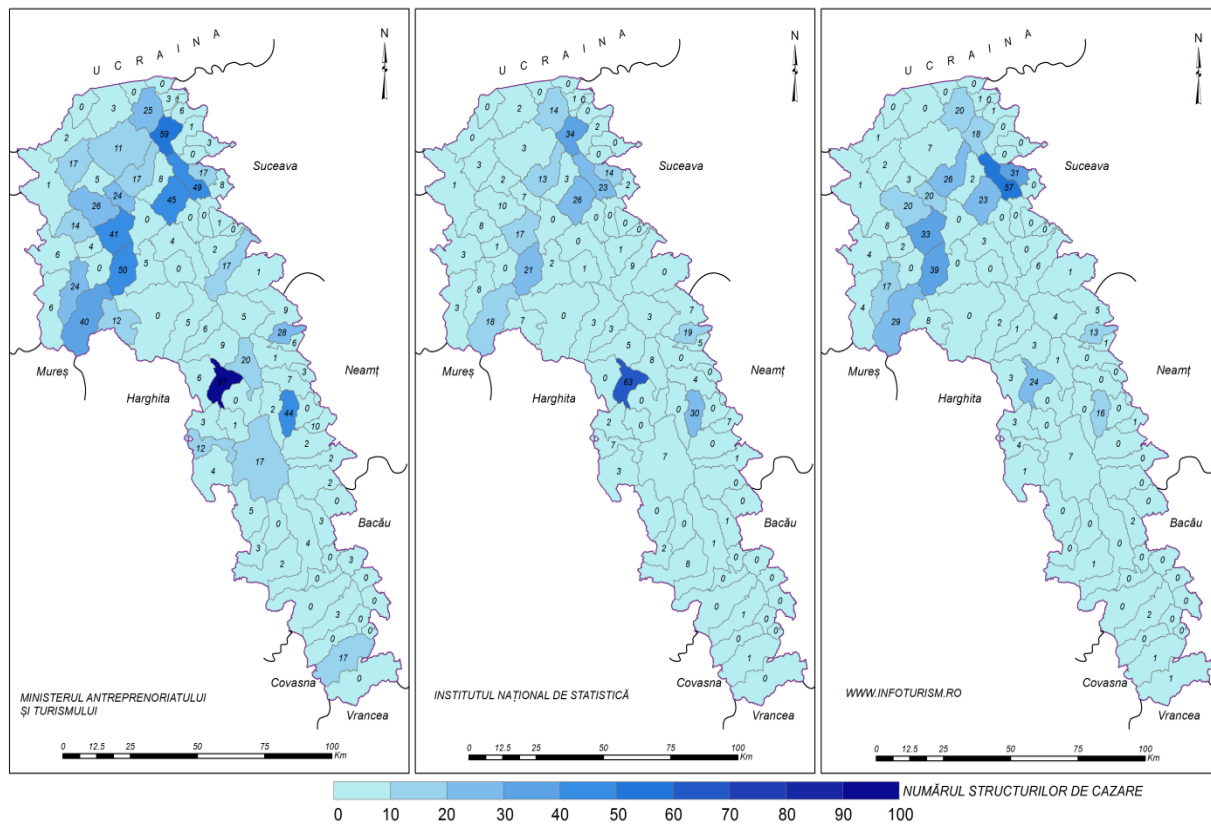

Fig.2 Numărul structurilor de cazare din perspectiva Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Institutul Național de statistică și www.infoturist.ro

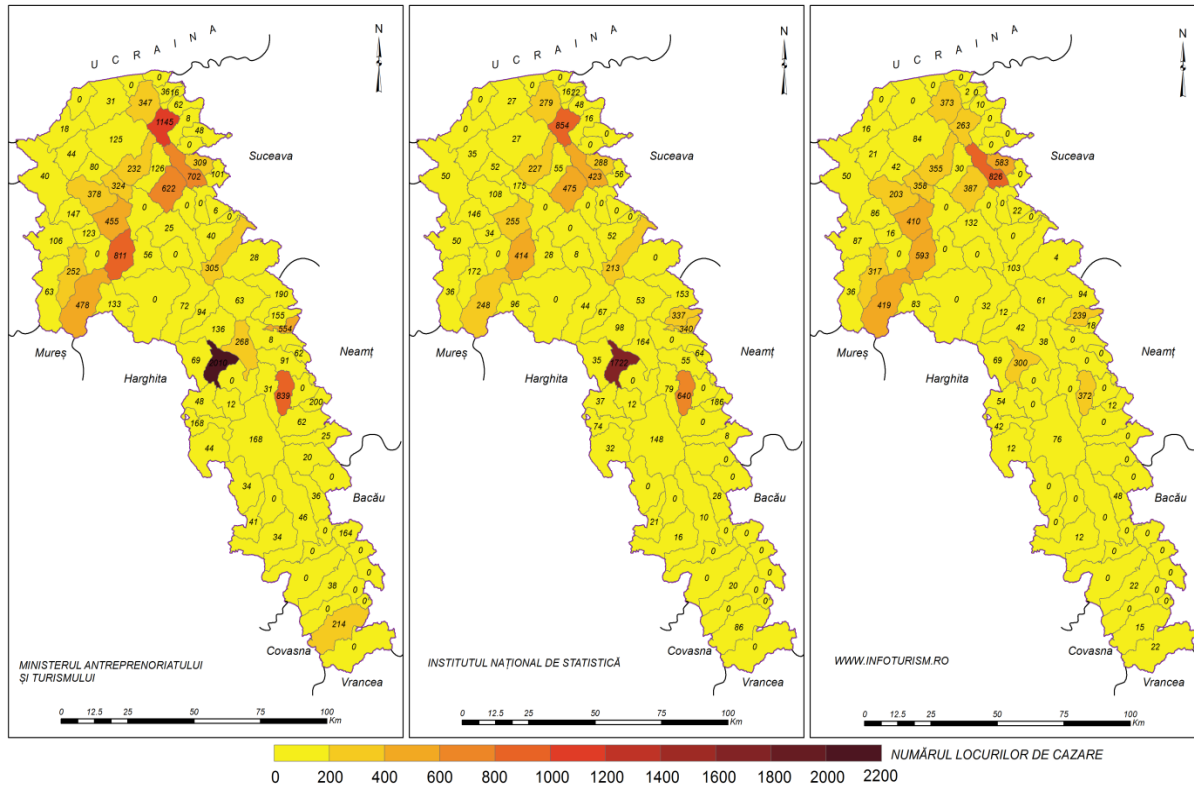

Fig. 3. Numărul locurilor de cazare din perspectiva Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, Institutul Național de statistică și www.infoturism.ro

Tipologia și distribuția teritorială a unităților de cazare

Analiza infrastructurii de cazare din spațiul rural montan a Regiunii de Dezvoltare Nord Est, se cere a fi completată cu ilustrarea principalelor caracteristici care să vizeze tipologia, evoluția, distribuția teritorială, dimensiunea, nivelul de confort aferent structurilor de cazare din arealul supus cercetării.

Cele două surse oficiale (I.N.S. și M.E.A.T.) de unde au fost procurate datele, sunt concepute în maniere diferite, astfel oferă posibilitatea calculării unor indicatori diferiți. Pe baza datelor furnizate de I.N.S., s-a putut analiza evoluția structurilor de cazare din arealul de studiu pe tipuri de structuri de cazare, iar datele puse la dispoziție de MEAT au dat posibilitatea analizei structurilor de cazare nominal, pe fiecare U.A.T., clasificarea acestora, data autorizației de funcționare.

Așa cum s-a arătat în subcapitolele anterioare, numărul structurilor de cazare și dimensiunea acestora au valori diferite potrivit celor două surse oficiale, astfel, concluzionându-se că realitatea din teren este cu totul alta. Din aceste considerente, s-a insistat asupra completării perspectivei oficiale cu rezultatele propriei cercetări, care reușește să insereze o notă diferită de raportare la dimensiunea și capacitatea infrastructurii turistice din arealul studiat.

Ierarhia structurilor de cazare creionate în funcție de sursa interogată, este diferită, la fel și valorile acestora, aspect dedus și din secțiunea anterioară, vizibilă în hărțile prezentate.

Astfel, conform Institutului Național de Statistică, din totalul celor 448 structuri de primire și 9514 de locuri de cazare existente în arealul studiat, 63% revin pensiunilor agroturistice, 11 % hotelurilor, urmate de structuri de tip hostel 6%.

Potrivit Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, în anul 2022, baza de cazare s-a dovedit a fi mult mai consistentă și eterogenă sub aspect tipologic (în comparație cu categoriile reprezentate de I.N.S.), înglobând 899 de structuri cu o capacitate totală de cazare de 13818 locuri, pensiunilor turistice revenindu-le 40 % din totalul capacității de cazare iar pensiunilor agroturistice 10 %, împreună dețin jumătate din capacitatea de cazare. Camerele de închiriat devin tot mai populare și reprezintă 22 % din totalul capacității de cazare, urmate de locurile de cazare din unități de tip hotel 11%.

Conform investigației proprii, la finalul anului 2022 structura ofertei de cazare a arealului studiat s-a păstrat neschimbată sub aspect tipologic față de M.E.A.T, însă la nivelul conținutului, datele au dezvăluit existența unei infrastructuri substanțiale, cel puțin în raport cu datele prezentate de I.N.S.. Cele 15189 de locuri de cazare distribuite în 13 tipuri de structuri de primire, demonstrează amploarea fenomenului turistic aferent spațiului rural montan. Pensiunile turistice și agroturistice devin emblematice și dețin supremația cu cele 7401 locuri de cazare. Camerele de închiriat dețin locul al doilea în ceea ce privește capacitatea de cazare, cu 3286 de locuri disponibile, reprezentând 22 % din total. Hotelurile completează capacitatea de cazare cu un număr de 1500 de locuri disponibile și 10 % din total.

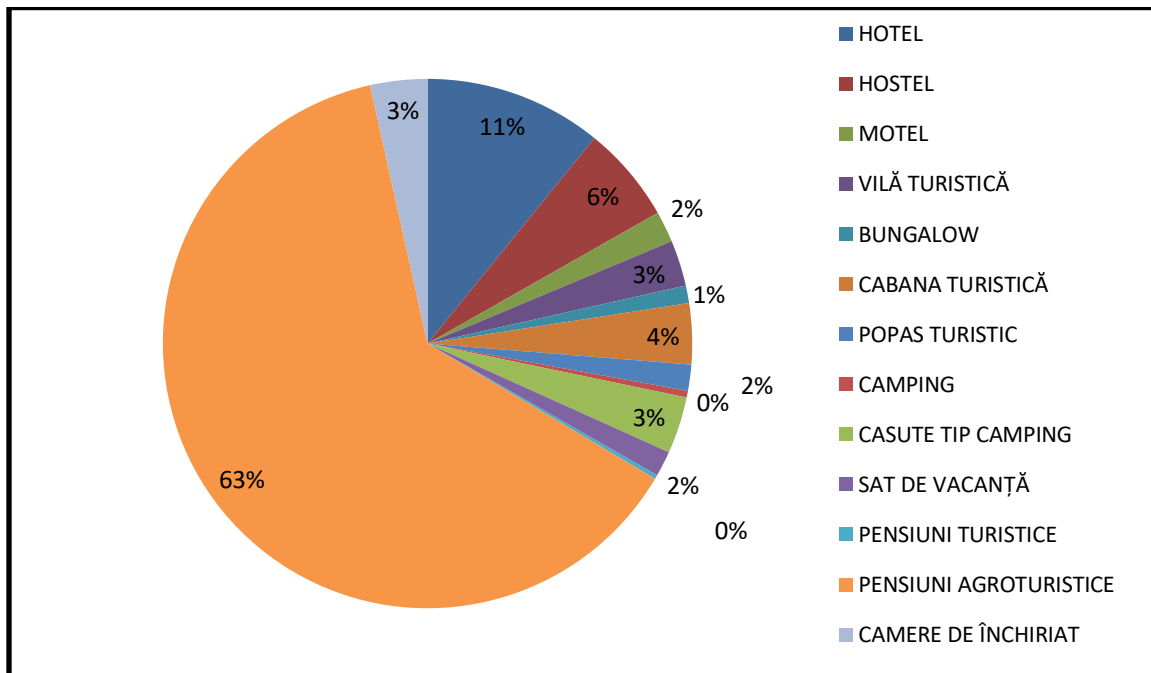

Fig.4. Capacitatea structurilor de cazare din arealul studiat în anul 2022
Sursa datelor: prelucrare proprie date statistice I.N.S. tempo-online: 8077

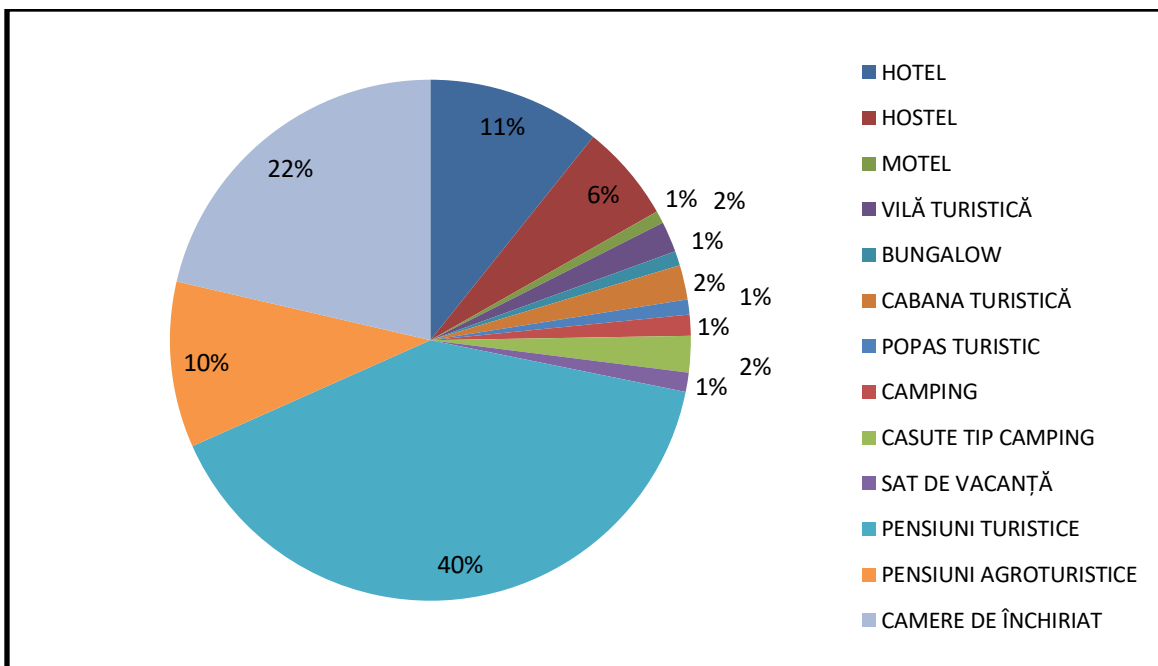

Fig. 5. Capacitatea structurilor de cazare din arealul studiat în anul 2022
Sursa datelor: prelucrare proprie date statistice M .E.A.T

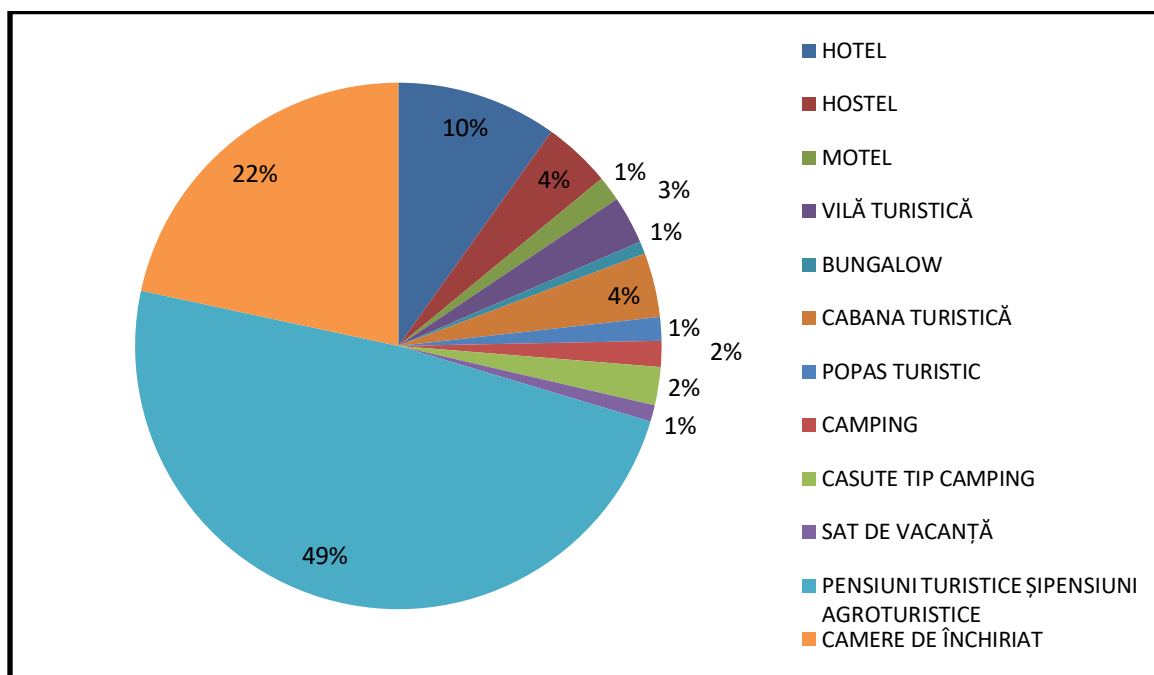

Fig.6. Capacitatea structurilor de cazare din arealul studiat în anul 2022
conform investigației proprii

În realitate numărul structurilor de primire și a locurilor de cazare din arealul studiat, este mult mai mare. Am identificat în teren, structuri de primire ce-și deschid porțile turiștilor, dar au statut de casă de vacanță, promovându-se în schimb pe rețele de socializare populare în România precum Instagram sau Facebook. Potrivit legislației în vigoare, casele de vacanță nu se regăsesc între tipurile de structuri de cazare clasificate, astfel putem deduce că acestea ocolesc sistemul fiscal și funcționează pe piața neagră a turismului românesc.

Luând în discuție diferențele mari apărute între sursele oficiale, constatăm că ele apar datorită încadrării diferite a structurilor, marea majoritate a lor migrând către încadrarea de *camere de închiriat*, fapt ce reprezintă o limită a indentificării lor în teren, deoarece nu toate pun la vedere logoul brandului turistic național așa cum prevede legislația în vigoare. Față de structurile de cazare pe care I.N.S. le are în evidență din anul 1990, structurile de tip *camere de închiriat* sunt introduse recent, din anul 2021, ele deținând o pondere mare în rândul structurilor de cazare din România. Există de asemenea situații în care unele structuri de cazare funcționează în arealul de studiu, se promovează pe internet, dar, în realitate nu apar autorizate de către M.E.A.T. Altă diferență este dată de modul diferit de culegere a datelor: I.N.S. nu ia în evidențele statistice structurile de primire cu funcție de cazare care înregistrează sub 5 locuri, pe când M.E.A.T le inventariază.

Infrastructura de alimentație publică

Variantele tipologice aferente categoriilor de alimentație publică prezentate în rândurile anterioare a reliefat aportul ridicat al restaurantelor clasice (cu cele 95 de unități autorizate, reprezentând 52% din totalul unităților existente în arealul investigat), demonstrează popularitatea și interesul clienților pentru gama serviciilor oferite. În ceea ce privește capacitatea de alimentație, restaurantele clasice susțin în proporție de 71 % infrastructura de alimentație din arealul studiat. Acestui tip de structuri îi urmează *restaurantul pensiune* care dispune de 53 de structuri și 2841 locuri, reprezentând 19% din capacitatea existentă. Cu un număr de 568 de locuri disponibile, în 13 structuri autorizate, bufet barul este al treilea tip de structură din punct de vedere al capacității, prezent în spațiul rural montan analizat. Stilul de viață tradițional este demonstrat de ponderea mare a restaurantelor și prezența izolată a structurilor de alimentație moderne de tip fast-food, bistrou, snack-bar, reprezentate prin structuri singulare care înregistrează o pondere mică la totalul bazei de alimentație.

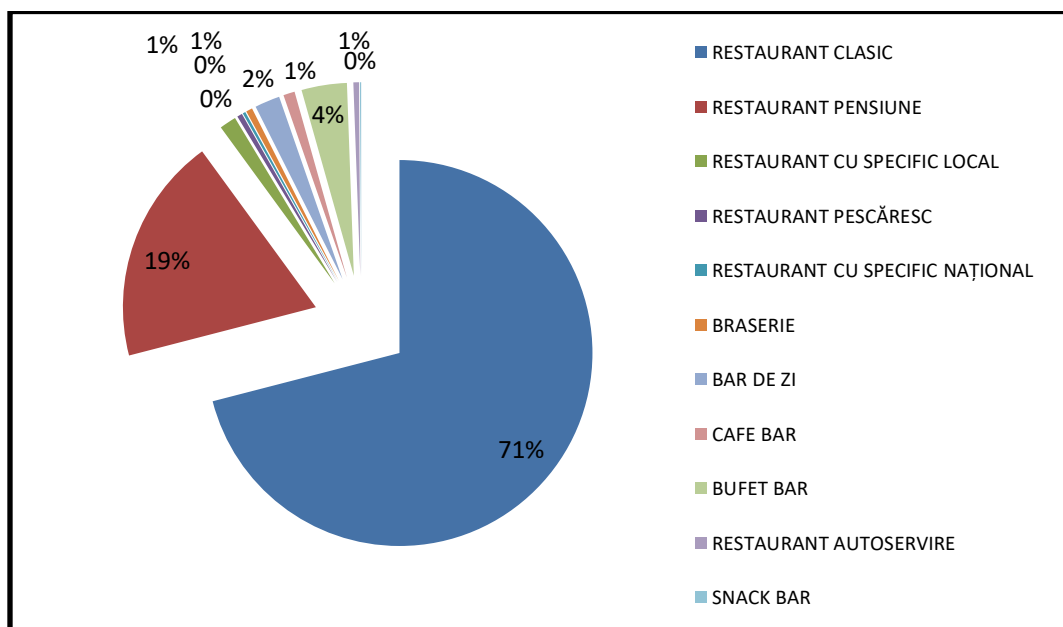

Fig.7. Capacitatea structurilor de cazare din arealul studiat în anul 2022
Sursa datelor: prelucrare proprie date statistice M .E.A.T

În arealul cercetat, s-au remarcat comune ce pun la dispoziție o infrastructură turistică bogată cum ar fi comuna Ceahlău cu 22 de structuri de alimentație (1555 locuri) și comuna Sucevița cu 16 structuri (2051 locuri), în ambele comune fiind prezente structuri încadrate în diferite tipuri. De asemenea s-au remarcat mai multe comune ce dispun de un număr de locuri generos, peste 500 de locuri Dorna Candrenilor (518), Poiana Teiului (530), Sadova (540), Șaru Dornei (599), Agapia (646), Alexandru cel Bun (841). La popul opus, comune unde infrastructura de alimentație este reprezentată de câte o unitate singulară cu o capacitate mică de până în 50 de locuri Asău (25), Bicazu Ardelean (20), Fundu Moldovei (40), Grintieș (40).

Infrastructura sportivă și de agrement

Infrastructura de agrement îmbracă forme și funcții complexe, asociate frecvent bazelor de cazare, dar se pot constitui ca entități distincte în cadrul stațiilor turistice. Această componentă înglobează o paletă diversificată de dotări și mijloace capabile să satisfacă nevoia de recreere a turiștilor. Infrastructura destinată agrementului, cunoaște diverse forme, în funcție de sezonality, amplasament, profilul destinației etc. astfel inventarul dotărilor este diferit, de la cel estival la cel hibernal, de la parcuri tematice la escaladări, de la drumeții la domenii schiabile, toate acestea asociate stațiilor turistice sau care funcționează independent de acestea, dar au la dispoziție echipamente specifice care contribuie la diversificarea amenajărilor turistice. Totodată aceste amenajări au obligația de a fi capabile să faciliteze derularea în bune condiții a actului turistic (R. Cocean, 2014). Potrivit Ministerului Economiei, Antreprenoriatului și Turismului, în arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord Est au fost indentificate 22 de stațiuni turistice, dintre care se detașează comuna Sucevița ca stațiune de interes național, iar restul bucurându-se de statutul de stațiune de interes local. Localitățile care au statut de stațiuni turistice, sunt diferențiate între ele prin profilul indus de funcția predominant curativă, recreativă sau mixtă ori de specificul resurselor atractive și al bazelor tehnico materiale care le valorifică.

Astfel în acest areal sunt cunoscute localități de munte pentru potențialul natural terapeutic ridicat, prin prezența apelor minerale indicate în tratarea unor afecțiuni, aerului puternic ozonat și aeroionizat sau pentru bioclimatul stimulant de munte.

Elemente de informare și promovare turistică

Calitatea actului turistic este categoric dependentă de infrastructura de profil și influențată de modalitatea în care are loc promovarea în ex ante cât și in situ. Etapele subordonate promovării, debutând cu inițierea și elaborarea diferitelor tipuri de informații și finalizând cu prezentarea, diseminarea și managementul lor, se constituie într-un factor cheie în experiența turistică și satisfacția clienților. Într-o lume a tehnologiei, inevitabil atât antreprenorii din turism cât și turiștii apelează la internet, dar din rațiuni diferite. Antreprenorii sunt forțați de concurență, de nevoia unei vizibilități de calitate și nu în ultimul rând pentru a-și lărgi portofoliul clienților. Turiștii fac uz de internet, în principal în faza preliminară călătoriei, dar și pe parcursul ei când, la un click distanță se găsește oferta turistică a unei destinații. În aceste condiții se investește constant în serviciile de informare turistică și materiale de profil.

Percepția populației asupra dezvoltării durabile a turismului

Contribuția turismului la dezvoltarea durabilă a așezărilor rurale (Anisiewicz, 2021) este un subiect frecvent abordat în literatura internațională și națională (Antonescu & Antonescu,

2013; D. Matei, 2005) cu accent pe studierea percepțiilor populației asupra dezvoltării și impactului turismului la nivel local (Hateftabar & Chapuis, 2020; Su & Swanson, 2020) și dezvoltării antreprenoriatului în turism (Denicolai et al., 2010; Hallak et al., 2012; Solvoll et al., 2015).

Prima parte a studiului prezintă o imagine de ansamblu asupra zonei cercetate, pornind de la aspecte care susțin cercetările ulterioare, care iau în considerare distribuția potențialului turistic, existența problemelor de infrastructură, capacitatea de cazare, atractivitatea turistică și dezvoltarea antreprenoriatului turistic. Importanța zonei cercetate a fost evidențiată și prin raportare la parametrii specifici unității teritoriale din care face parte.

Partea a doua analizează percepția populației asupra calității mediului de trai și a contextului în care se desfășoară activitatea turistică (părți implicate, valorizarea elementelor atractive, dotarea gospodăriilor pentru activități turistice, dorința de implicare ca antreprenori etc).

Partea a treia evidențiază nivelul activității antreprenoriale în turism, analizând cauzal disparitățile spațiale existente în arealul studiat.

În urma investigării stadiului actual al cercetării din domeniu, am constatat faptul că cercetarea și măsurarea nivelului de dezvoltare a antreprenoriatului turistic în arealul studiat este un subiect care nu a mai fost abordat, iar prezentul studiu își propune să acopere această lipsă. Corelarea percepției populației rezidente referitoare la aspectele menționate anterior cu nivelul activității antreprenoriale în turism este inovativă, reprezentând contribuția proprie la dezvoltarea cercetării în domeniu.

Condițiile generale de viață

Prelucrarea celor 1277 de chestionare validate, indică predominanța locuințelor individuale 94,6%, în raport cu cele din imobilele colective (5,4%). 22,1% dintre locuințe au fost construite înainte de 1990 și peste 60% în ultimii 20 de ani. Se remarcă o pondere ridicată a locuințelor ce au apă curentă, canalizare și acces la drum asfaltat (75,2%), dotarea cu aparatură a locuințelor este bună, înregistrând o medie de 3,71 pe o scală de la 1-5.

Media de 3,64 a gradului de satisfacție al populației față de condițiile de viață specifice mediului de rezidență, indică formarea unor reprezentări pozitive legate de condițiile de trai, ceea ce constituie un atu în motivarea populației de a se implica în dezvoltarea localității. Populația rezidentă apreciază pozitiv calitatea mediului de viață, în special prin prisma serviciilor de interes general care deservește direct comunitatea și care sprijină, indirect, și dezvoltarea turismului: serviciile educaționale (cea mai ridicată medie, de 4,32), comerciale (4,09); de salubritate (3,98); telecomunicații (internet – 3,96 ; semnal telefon mobil 3,94).

Un grad mai redus de satisfacție al rezidenților este corelat cu nivelul de dezvoltare al infrastructurii edilitare (căi de comunicații, alimentare cu apă, canalizare, internet). Infrastructura de transport este un factor care influențează nivelul de dezvoltare al unei localități (Muresan et al., 2016; Muresan et al., 2019), gradul redus de modernizare fiind factor limitativ pentru dezvoltarea turismului, care poate fi însă suplinit prin calitatea și atractivitatea ofertei turistice.

Ceea ce este important de semnalat este faptul că după părerea respondenților, dintre serviciile publice, o influență mai mare asupra mulțumirii localnicilor din arealul montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României privind condițiile de viață din localitate o au serviciile educaționale, comerciale și a serviciilor de salubritate.

Implicarea autorităților locale în realizarea proiectelor de dezvoltare în domeniul turismului

La nivelul eșantionului analizat, punerea în valoare a elementelor atractive din localitate influențează semnificativ aprecierea favorabilă a implicării autorităților locale în dezvoltarea turismului rural din arealul montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României. După prelucrările statistice efectuate, se poate constata că Raportul de determinație R^2 , de aproximativ 29%, arată că, în această proporție, variația *Aprecierii implicării autorităților locale în dezvoltarea turismului* este explicată de variabilele independente. Diferența este explicată de influențele altor variabile neincluse în model. Se poate observa că punerea în valoare a elementelor atractive din localitate influențează semnificativ aprecierea favorabilă a implicării autorităților locale în dezvoltarea turismului rural din arealul montan al regiunii de Nord Est a României.

Orientarea rezidenților către dezvoltarea turismului rural

Calitățile locuitorilor de buni păstrători ai tradițiilor și obiceiurilor (media =4,39), ospitalieri (media=4,26), prietenoși (4,23), alături de resursele naturale constituie elementele cheie pentru dezvoltarea destinației (Muresan et al., 2019). Cercetările anterioare, au arătat că turiștii aleg destinațiile în funcție de valoarea estetică percepută (Wang et al., 2008; Beza, 2010; Schirpke et al., 2019; Ziernicka-Wojtaszek & Malec, 2021) precum și cele în care comunitatea locală este prietenoasă și ospitalieră (Muresan et al., 2019).

Percepția asupra profitabilității turismului întrunește o medie de 2,55, aspect care indică faptul că turismul nu este considerat neapărat o activitate profitabilă de localnici, ci mai mult una de întreținere, doar unul din trei respondenți are în vedere posibilitatea de a investi în turism în viitor. Un număr mic de respondenți s-au implicat deja în industria ospitalității, cazând turiști și implicându-i în activitățile gospodăriei (media 1,16, respectiv 1,19), observăm însă că interesul populației pentru dotarea gospodăriei pentru agrementul turiștilor este mai ridicat în raport cu această medie, ceea ce poate sugera o intenție de implicare, în viitor, în activități turistice.

Majoritatea respondenților identifică formele de turism care corespund cerințelor turiștilor și condițiilor locale (turism montan - 4,07; agroturism - 3,85; turism religios - 3,78; ecoturism - 3,63; turism cultural-3,58); ierarhizează preferințele turiștilor (liniște, intimitate, relaxare- media 4,50; tradițiile și obiceiurile - media 4,42; existența unui mediu natural puțin transformat – 4,38;) ceea ce indică faptul că *rezidenții au capacitatea de a asocia oferta existentă cu cererea turistică*, calități importante din perspectiva dezvoltării antreprenoriatului în turism.

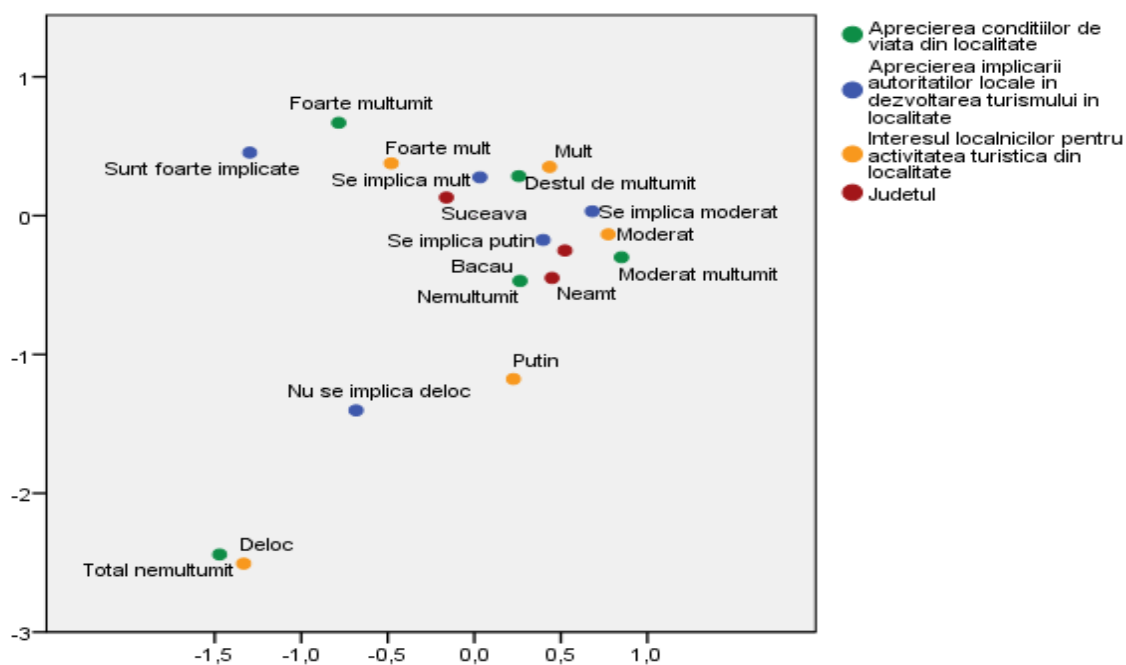

Fig. 8. Profil al arealului rural montan al Regiunii de N-E a din perspectiva aprecierii condițiilor de viață, aprecierea implicării autorităților locale în dezvoltarea turismului și interesul localnicilor pentru activitatea turistică

(Sursa: prelucrări proprii în SPSS 23.0 prin utilizarea AFCM)

La nivelul localităților din județul Suceava, rezidenții sunt **destul de mulțumiți** de condițiile de viață și apreciază că autoritățile locale se implică **mult** în dezvoltarea turismului iar interesul față de activitatea turistică este **foarte ridicat** (Figura 8). În județul Neamț, rezidenții sunt **moderat** mulțumiți de condițiile de viață și preciază că autoritățile locale se implică **moderat** spre **puțin** în dezvoltarea turismului, iar interesul localnicilor pentru activitatea turistică este **moderată**. În județul Bacău, rezidenții se arată **nemulțumiți** de condițiile de viață, în opinia acestora autoritățile locale se implică **puțin** în dezvoltarea turismului, interesul rezidenților față de implicarea în activități turistice este redus.

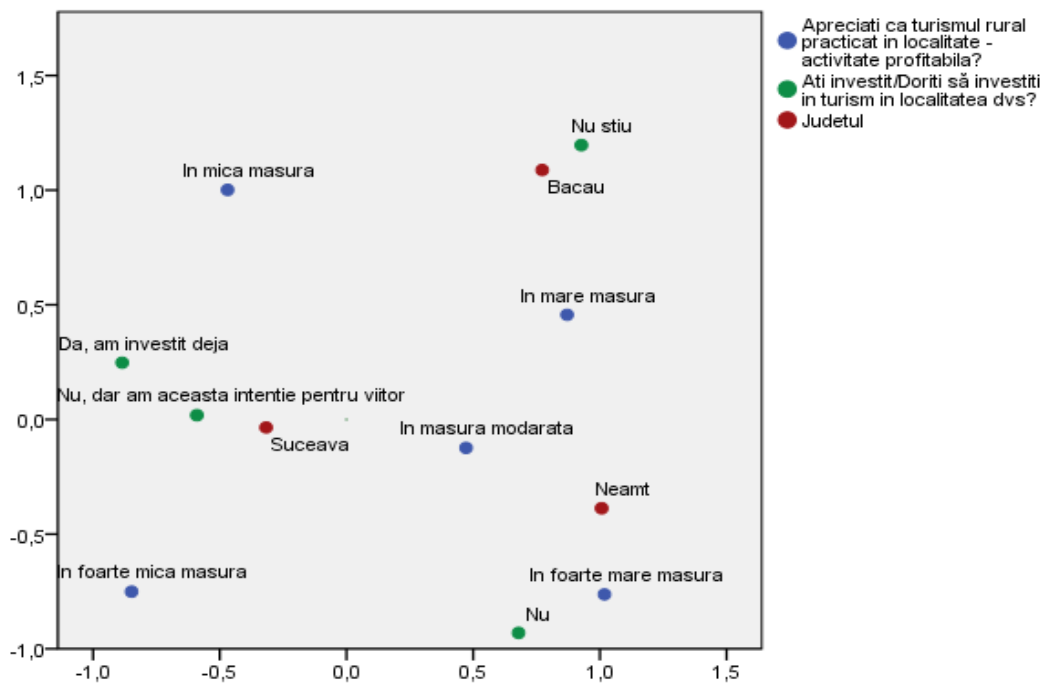

Fig.9. Aprecierea turismului ca activitate profitabilă și dorința de a investi în turism în cele trei județe din arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est (Sursa: prelucrări proprii în SPSS 23.0 prin utilizarea AFCM)

Din figura 9, se poate observa că în **județul Suceava** turismul rural este **apreciat în măsură moderată ca o activitate profitabilă**, dar există **intenția de a investi pe viitor**. În **județul Neamț** turismul rural este **apreciat în foarte mare măsură fiind o activitate profitabilă**, dar **nu există intenții de a investi în turism**. În județul Bacău turismul rural este **apreciat în mare măsură ca fiind o activitate profitabilă**, însă sunt **indecisi cu privire la investițiile viitoare**.

CONCLUZII

Lucrarea de față, structurată în trei părți constituite din nouă capitole, a avut ca scop demonstrarea faptului că spațiul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est a României se califică prin potențial turistic pentru dezvoltarea durabilă, dinamică, a turismului și pentru transformarea acestuia într-o alternativă economică viabilă prin antreprenoriat în turism, în vederea îmbunătățirii condițiilor de viață ale comunităților locale.

Pentru început, prioritară a fost individualizarea ariei de studiu, stabilirea limitelor și delimitarea teritorială, amintind aici, că *limita arealului de studiu este una administrativ teritorială și mai puțin fizico-geografică*, având în vedere activitatea turistică înregistrată la nivelul comunelor.

Astfel, arealul cercetat este amplasat în extremitatea vestică a Regiunii de Dezvoltare Nord-Est ce intră în administrația județelor Suceava, Neamț și Bacău.

În vederea atingerii scopului propus, au fost formulate ipotezele inițiale, cărora s-au subordonat obiectivele ce au fost treptat validate, mulțumită argumentelor invocate.

Alături de elementele de potențial turistic și resursele naturale cunoscute și inventariate de Agenția Națională pentru Aree Protejate, în arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, au fost identificate de către "Clubul Speo Bucovina" din cadrul Fundației Speologica, noi cavități în decursul a două decenii care ne determină să concluzionăm că potențialul turistic nu este pe deplin cunoscut.

În ciuda faptului că arealul supus cercetării este înzestrat cu multe elemente de potențial natural, valorificarea lor este limitată de mai mulți factori: căi de acces, legislație, costuri. Pe de altă parte, sunt identificate elemente de potențial turistic ce nu prezintă spectaculozitate, astfel investițiile pentru amenajările turistice devin irelevante.

În concluzie, nu toate elementele de potențial turistic sunt predestinate de a deveni resurse turistice cu toate că acestea prezintă atractivitate, însă pot fi promovate la nivel local ca element de potențial turistic.

În aria de studiu au fost identificate patru Monumente înscrise în lista Patrimoniului Universal UNESCO, 167 de Monumente istorice înscrise în lista Patrimoniului Național la care se adaugă muzeele sătești.

Pe lângă aceste muzee etnografice cu caracter instituțional mai există și colecțiile particulare cu obiecte de interes etnografic, deschise pentru publicul local, dar mai ales pentru turiști, **în gospodăriile personale** sau în **spații achiziționate prin finanțări proprii** care nu beneficiază de protecție instituțională și nu sunt incluse în politici și programe culturale, constituind un **subiect nestudiat și neinclus în statistici**.

În arealul cercetat, au fost identificate meșteșuguri care individualizează spațiul rural montan: cel al încondeierii ouălor transformat în artă, fapt confirmat de festivalurile și muzeele dedicate oului, meșteșugul olăritului și ceramica neagră, ce au așezat comuna Marginea pe harta Europei ca unicat, iar prelucrarea coarnelor de cerb de către meșterii huțuli completează lista tradițiilor păstrate de secole.

Portul popular împreună cu tradițiile și obiceiurile reprezintă actul de identitate al arealului studiat, fiind în concordanță cu mediul geografic înconjurător, cu derularea anotimpurilor, în acord cu clima, adaptat ocupației și condițiilor cotidiene reprezentând manifestarea spațiului local.

Toate aceste argumente, ne determină să concluzionăm că potențialul turistic natural și antropic este inepuizabil, atingându-se al doilea obiectiv propus, și astfel considerăm ***Ipoteza 1, validată***.

În ceea ce privește infrastructura turistică, nota de particularitate este adusă de cele trei perspective ce au vizat structurile de primire cu valență turistică, unde numărul structurilor, capacitatea de cazare implicit tipologia, este redată diferit, de la o sursă la alta. Pe baza rezultatelor centralizate, se observă că un singur site de promovare turistică însumează mai multe structuri de primire cu funcție de cazare decât cele declarate de Institutul Național de Statistică.

Astfel s-a arătat în capitolul al-VI-lea, că numărul structurilor de primire contabilizate de I.N.S. la finalul anului 2022 erau mult mai puține față de cele inventariate de M.E.A.T. și față de cele rezultate în urma propriei investigații. Ierarhia structurilor de cazare creionate în funcție de sursa interogată, este diferită, la fel și valorile acestora.

S-a constatat că numărul structurilor de primire identificate prin investigație proprie se apropie de numărul total al structurilor de primire turistică înregistrate pentru întreaga Regiune de Dezvoltare Nord Est raportate de I.N.S., ceea ce determină să afirmăm că acest lanț al dezacordurilor între date, se răsfrânge la nivelul întregii regiuni, respectiv a întregii țări. Pe de altă parte, putem deduce că există o piață neagră a turismului, facilitată de lacune legislative, proceduri diferite de culegere a datelor, birocrăție, etc.

Infrastructura de agrement îmbracă forme și funcții complexe, asociate frecvent bazelor de cazare, dar se pot constitui ca entități distincte în cadrul stațiunilor turistice și nu numai. În arealul rural montan al Regiunii de Dezvoltare Nord-Est, au fost identificate 22 de stațiuni turistice, una de interes național și 21 cu statut de stațiune de interes local ce pun la dispoziție modalități diverse de petrecere a timpului liber, de la ștranduri cu apă sărată (la Cacica, Pârteștii de Jos) la tiroliene (Vatra Moldoviței), plimbări cu mocănița huțulcă (Moldovița) sau sănii trase de cai, plutărit pe Bistrița Aurie sau river rafting (Crucea și Ciocănești), drumeții pe trasee montane omologate, toate acestea completate de baze de tratament (Bălțătești, Cacica) sau unități de cazare clasificate cu 4 și 5 stele care completează oferta turistică a arealului cercetat.

Un rol important în activitatea turistică îl dețin centrele de informare, concepute pentru promovarea potențialului turistic și prezentarea ofertelor turistice a unei regiuni. Am identificat că pe site-ul M.E.A.T. apar doar centrele de informare turistice acreditate, iar la nivelul ariei de studiu nu a fost identificată niciuna. Datele furnizate de responsabilii de turism din cadrul consiliilor județene Suceava, Neamț Bacău, au condus la realizarea unei baze de date la nivelul ariei de studiu, fiind identificate, cel puțin scriptic, 20 de centre/ puncte de informare turistică, 19 dintre acestea aparțin județului Suceava, unul este la Durău (Neamț) nefuncțional și niciunul în aria montană a județului Bacău. Singurul punct de informare turistică din aria de studiu care funcționează este la Cacica.

Circulația turistică la nivelul arealului investigat a fost analizată prin prisma indicatorilor principali sosiri și înoptări și indicatorilor secundari - intensitatea fluxurilor turistice, dimensiunea circulației turistice și durata medie a sejurului.

De subliniat impactul negativ adus de pandemie asupra înoptărilor turistice atât la nivelul întregii regiuni, cât și la nivelul ariei studiate. Se remarcă revenirea spectaculoasă a înoptărilor la fel ca și în cazul sosirilor, după o prăpastie evidentă creată de criza sanitară.

Indicatorii secundari ai circulației turistice, completează fenomenul circulației turistice la nivelul arealului studiat astfel indicatorul intensității fluxurilor turistice variază între 0,03 Asău (Bacău) și 49,21 la Ceahău (Neamț). Raportat la arealul studiat, durata medie a sejurului este de aproximativ 2,09 zile.

Finalitatea circulației turistice fără echivoc, vizează veniturile generate din interiorul destinațiilor, care argumentează teoria potențialului economic deținut de turism. Pe baza datelor furnizate de I.N.S.cu privire la capacitatea de cazare, sosirile turiștilor, numărul înnoptărilor și cunoscând tarifele practicate pentru serviciile de cazare, s-a estimat valoarea încasărilor obținute din activitatea de cazare, dovedit un aport economic important. Toate aceste argumente, validează **ipoteza nr.2.**

În arealul studiat, 2/3 dintre localități au fost evaluate ca dispunând de o concentrare mare și foarte mare a resurselor turistice, naturale și antropice, ceea ce indică contribuția semnificativă la configurarea potențialului turistic al regiunii (una din trei localități identificate cu concentrare mare și foarte mare de resurse turistice aparține arealului studiat). Valorificarea acestui potențial este însă restricționată de nivelul redus al infrastructurii turistice (semnalată în 51% dintre localități) și edilitare (în 78,8%). În urma evaluării potențialului turistic al comunelor din arealul rural montan, se detașează cu un punctaj maxim comunele care au statut de stațiune turistică de interes național sau local, urmate de comune care aspiră la acest statut și astfel este validată ipoteza 3.

Rezultatele studiului arată că în arealul supus cercetării, condițiile de viață sunt în general percepute pozitiv de locuitorii din cele trei județe vizate, iar locuitorii sunt preocupați de îmbunătățirea acestor condiții, atât din motive sociale (recunoașterea statutului social în comunitate) cât și economice (obținerea de beneficii prin implicarea în turism).

Rezidenții din arealul rural montan, înțeleg importanța potențialului turistic și rolul acestuia în dezvoltarea comunității, dar percepția lor asupra valorii atracțiilor este influențată de satisfacția lor față de implicarea autorităților în dezvoltarea comunității și a turismului.

Realizarea unui profil bazat pe percepțiile rezidenților cu privire la condițiile de viață din localitate, implicarea autorităților locale în dezvoltarea turismului, precum și interesul localnicilor de a investi în turism arată că, pentru locuitorii județului Suceava, intenția de a investi în turism există, dar nu este determinată exclusiv de motive economice. În cazul locuitorilor județului Neamț și județului Bacău, intenția de a investi în turism este scăzută, percepția beneficiilor financiare nu este o motivație suficient de puternică, iar în luarea deciziilor intervin alte variabile.

Remarcăm faptul că una din șapte întreprinderi active din Regiunea de Nord-Est a României și una din zece firme active din domeniul hotelurilor și restaurantelor sunt localizate într-o localitate rurală din zona montană a regiunii.

Arealul rural montan, se înscrie cu o contribuție însemnată în domeniul antreprenoriatului turistic, una din zece întreprinderi active care deservește direct turismul aparține zonei montane, iar capacitatea antreprenorială și rata de creare a întreprinderilor în domeniul turismului au valori mai ridicate decât cele înregistrate la nivelul regiunii.

Rezultatele subliniază faptul că arealul rural montan înregistrează un **nivel de activitate antreprenorială** în domeniul hotelurilor și restaurantelor **peste media regiunii.**

În general, în alegerea domeniului de înființare de noi afaceri, mulți antreprenori sunt influențați de nivelul de dezvoltare economică, rezultatele sugerează că în județul Bacău nivelul activităților din domeniul hotelurilor și restaurantelor este sub nivelul înregistrat în județul Suceava și Neamț.

Rezultatele obținute sunt relevante și ilustrează, pe scurt, percepția populației asupra calității condițiilor de viață, implicarea autorităților în dezvoltarea turismului, și interesul localnicilor pentru turism, precum și nivelul de satisfacție care stă la baza formării percepției populației se reflectă în atitudinea lor față de turism și validează *ipoteza 4.*

Contribuții personale și direcții de cercetare

Exigențele unei teze de doctorat, cer ca elaborarea acesteia să fie constituită într-o manieră originală, asumată, ce adaugă valoare cunoașterii. Lucrarea de față, a adus în atenție unele elemente de potențial turistic care nu au reprezentat interes în cercetările anterioare.

Colecțiile particulare de obiecte de interes etnografic, deschise pentru publicul local, dar mai ales pentru turiști, în gospodăriile personale sau în spații achiziționate prin finanțări proprii. Deși aportul lor este important în promovarea culturii rurale locale, aceste colecții care îndeplinesc funcții de muzeu și de așezământ cultural constituind un subiect nestudiat și neinclus în statistici, dar care poate face subiectul unor cercetări viitoare. Identificarea unor elemente de potențial turistic care prin studii de fezabilitate pot deveni resurse turistice ce vin în completarea ofertei turistice existente.

Pentru o dezvoltare a turismului trebuie avut în vedere, atât oferta primară, cât și cea derivată, astfel a fost analizată infrastructura de cazare (dimensiune și capacitate) din triplă perspectivă, pe tipuri de structuri, reflectând o altă dimensiune a turismului.

Măsurarea nivelului de dezvoltare a antreprenoriatului turistic în arealul studiat este un subiect care nu a mai fost abordat, iar prezentul studiu își propune să acopere această lipsă. Corelarea percepției populației rezidente referitoare la aspectele menționate anterior cu nivelul activității antreprenoriale în turism este inovativă, reprezentând contribuția proprie la dezvoltarea cercetării în domeniu.

Astfel a fost abordat antreprenoriatul în turism într-o manieră proprie, prin analiza unor indicatori ai activității antreprenoriale în firme active, firme nou create și indicatori derivați. Studiul s-a preocupat mai mult de evidențierea caracteristicilor generale ale zonei și nu a vizat o analiză la nivelul comunităților locale; aceasta ar putea fi analizată în viitor la nivelul fiecărei municipalități, întrucât problema noastră are o dimensiune locală pronunțată care este în mare măsură influențată de contextul socio-economic și cultural al localității. Studiul reprezintă un punct de plecare pentru cercetări ulterioare în domeniul antreprenoriatului turistic la nivelul fiecărei municipalități. Studiile viitoare ar putea aborda percepțiile rezidenților asupra impactului turismului la nivel local.

Bibliografie

1. Abdollahzadeh, G., & Sharifzadeh, A. (2014). Rural residents' perceptions toward tourism development: A study from Iran. *International Journal of Tourism Research*, 16(2), 126–136. <https://doi.org/doi.org/10.1002/jtr.1906>
2. Afloarei, I. (2009). *Izvoarele Sucevei o comună din munții Bucovinei- studiu monografic* Editura Accent Print, .
3. Albota, M. (1992). *Munții Ceahlău, Editura pentru turism și cultură, București.*
4. Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). The relationship between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel research*, 39(1), 27–36.
5. Andronic, M. (1997). *Huțulii o minoritate din Bucovina (Editura Societatea Culturală „Ștefan cel Mare”,).*
6. Anisiewicz, R. (2021). Conditions for Development of the Entrepreneurial Ecosystem in Tourism in the Border Area of the European Union: The Example of the Tri-Border Area of Poland–Belarus–Ukraine. *Sustainability*, 13(24), 13595. <https://doi.org/10.3390/su132413595>
7. Antonescu, D., & Antonescu, R.-M. (2013). Dezvoltarea durabila a agro-turismului in Uniunea European si in Romania. <https://mpr.ub.uni-muenchen.de/id/eprint/56653>
8. Audretsch, D. (2012). Entrepreneurship research. *Management Decision*, 50(5), 755–764. <https://doi.org/10.1108/00251741211227384>
9. Ball, S. (2005). *The importance of Entrepreneurship to Hospitality, Leisure, Sport and Tourism*. London: Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Network.
10. Barbu, N., Păunescu, D., & Socoliuc, V. (1976). *Obcinele Bucovinei. Editura științifică și enciclopedică.*
11. Batinas, R., & Sorocovschi, V. (2011). *Resurse de apa, potential si valorificare turistica. Presa Universitara Clujeana, Cluj-Napoca.*
12. Bănățeanu, T. (1975). *Arta populară bucovineană. Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a*
13. Bâtcă, M. (2006). *Costumul popular românesc. Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale.*
14. Belliggiano, A., Bindi, L., & Ievoli, C. (2021). Walking along the sheeptrack... rural tourism, ecomuseums, and bio-cultural heritage. *Sustainability*, 13(16), 8870.
15. Bessiere, J., & Tibere, L. (2013). Traditional food and tourism: French tourist experience and food heritage in rural spaces. *Journal of the Science of Food and Agriculture*, 93(14), 3420–3425.
16. Beza, B. B. (2010). The aesthetic value of a mountain landscape: A study of the Mt. Everest Trek. *Landscape and Urban Planning*, 97(4), 306–317. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2010.07.003>
17. Bistricean, P. I. (2020). *Potențialul balneoclimatic al stațiunilor turistice din Moldova (Editura Universității „Ștefan cel Mare”, Suceava.*
18. Bodnariuc, D. (1980). *Suceava –monografie , Editura Sport –Turism, București.*
19. Bojoi, I., Cârlan, N., & Cocuz, I. (1979). *Suceava: Ghid turistic al județului. Editura Sport-Turism, București.*
20. Bran, F., Marin, D., & Simon, T. (1997). *Turismul rural: Modelul european. Editura Economică, București.*

21. Bran, F., Simon, T., & Nistoreanu, P. (2000). *Ecoturism*. Editura Economică, București.
22. Brândus, C. (1981). *Subcarpații Tazlăului. Studiul geomorfologic*, Editura Academiei, București.
23. Brândus, C., & Grasu, C. (1987). *Tarcău. Ghid turistic*, București.
24. Brida, J. G., Disegna, M., & Osti, L. (2011). Residents' perceptions of tourism impacts and attitudes towards tourism policies in a small mountain community. *Benchmarking: An International Journal*, Forthcoming.
25. Brînzan, O. (2006). *Dezvoltare rurală*. Editura Universității "Aurel Vlaicu, Arad.
26. Bulai, M. (2013). *Accesibilitate și turism: Studiu de caz-regiunea Moldovei*. Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza, Iași.
27. Byrd, E. T., & Gustke, L. (2007). Using Decision Trees to Identify Tourism Stakeholders: The Case of Two Eastern North Carolina Counties. *Tourism and Hospitality Research*, 7(3–4), 176–193. <https://doi.org/10.1057/palgrave.thr.6050049>.
28. Căndea, M. (2004). *Turism rural, agroturism, turism ecologic (Rural tourism, agrotourism, ecological tourism)*. University of Craiova, Series Geography, 7.
29. Căndea, M., & Bran, F. (2001). *Spațiul geografic românesc: Organizare, amenajare, dezvoltare durabilă*. Editura Economică, București.
30. Căndea, M., Erdeli, G., & Simon, T. (2000). *Potențial turistic și turism*. Editura Universitară, București.
31. Căndea, M., & Simon, T. (2006b). *Potențialul turistic al României*. Editura Universitară, București.
32. Cega, G. (2013). *Ulma- o comună de origine etnică huțulă- studiu monografic*, Editura Societatea culturală Stefan cel Mare Bucovina, Suceava.
33. Cem, I., Küçükaltan, E. G., Sedat, T., Akoğul, E., Uyrun, A., Hajiyeva, T., Turan, B., Dirbo, A. H., & Bayraktaroğlu, E. (2019). Tourism and innovation: A literature review. *Journal of Ekonomi*, 1(2), 98–154.
34. Cernat, I. (2008). *Dorna Candrenilor, satul de la poalele Oușorului: (pagini de monografie)*, Editura Pim, Iași.
35. Chang, K. C. (2021). The affecting tourism development attitudes based on the social exchange theory and the social network theory. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 26(2), 167–182. <https://doi.org/10.1080/10941665.2018.1540438>
36. Cheia, G., & Marici, M. (2012). Rural tourism in Suceava County between 1996-2010: Evolution of accommodation capacity and touristic flow. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 13.
37. Chen, C.-F., & Chen, P.-C. (2010). Resident Attitudes toward Heritage Tourism Development. *Tourism Geographies*, 12(4), 525–545. <https://doi.org/10.1080/14616688.2010.516398>
38. Ciangă, N. (1997). *Turismul din Carpații Orientali: Studiu de geografie umană*. Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
39. Ciangă, N. (2002). *Geografia turismului*. Editura Universitară Clujeană, Cluj Napoca.
40. Ciangă, N. (2007). *România. Geografia turismului*. Editura Presa Universitară Clujeană. Cluj Napoca.
41. Ciobănel, A., & Drogeanu, P. (2017). *Habitatul, volumul IV, Moldova. Etnologică*, București.
42. Ciochina, I., Iordache, C. M., & Sîrbu, A. (2016). Entrepreneurship in the tourism and hospitality industry. *Management Strategies Journal*, 31(1), 264–275.

43. Cocean, P. (1997). *Geografia turismului românesc*. Editura Focul Viu, Cluj Napoca.
44. Cocean, P., & Dezsi, Ș. (2009). *Geografia turismului*. Presa Universitară Clujeană. Cluj Napoca.
45. Cocean, P., Vlăsceanu, G., & Negoescu, B. (2002). *Geografia generală a turismului*. Editura Meteora Press. București.
46. Cocean, R. (2014). Metodologie pentru micro-analiza atracțiilor turistice. *Geographia Napocensis*, 2(Anul VIII), 87–93.
47. Cocerhan, C. (2013). *Bazinul râului Suceava pe teritoriul României: Valorificarea potențialului turistic*. Editura Universitară, București.
48. Coroș, M. M., & Negrușă, A. L. (2014). Analiza evoluției și a performanțelor ofertei turistice din România și din Transilvania. *Amfiteatru Economic*, 16, 1089–1103.
49. Coșa, A. (2002). Problema originii catolicilor din Moldova. *Carpica*, XXXI, 79–106.
50. Cotta, V., Bodea, M., & Micu, I. (2001). *Vânatul și vânătoria în România: Tehnica ocrotirii și recoltării vânatului*. Editura Ceres. București.
51. Crețan, I. (2000). *Putna de altădată: Monografie etnografică și folclorică*. Editura Simetria, București.
52. Crnogaj, K., Rebernik, M., Hojnik, B. B., & Gomezelj, D. O. (2014). Building a model of researching the sustainable entrepreneurship in the tourism sector. *Kybernetes*. <https://doi.org/10.1108/K-07-2013-0155>
53. De Beer, F., & Marais, M. (2005). Rural communities, the natural environment and development—some challenges, some successes. *Community Development Journal*, 40(1), 50–61.
54. Demirović Bajrami, D., Radosavac, A., Cimbaljević, M., Tretiakova, T. N., & Syromiatnikova, Y. A. (2020). Determinants of residents' support for sustainable tourism development: Implications for rural communities. *Sustainability*, 12(22), 9438. <https://doi.org/doi.org/10.3390/su12229438>
55. Demirović, D., Radovanović, M., Petrović, M. D., Cimbaljević, M., Vuksanović, N., & Vuković, D. B. (2018). Environmental and community stability of a mountain destination: An analysis of residents' perception. *Sustainability*, 10(1), 70. <https://doi.org/doi.org/10.3390/su10010070>
56. Denicolai, S., Cioccarelli, G., & Zucchella, A. (2010). Resource-based local development and networked core-competencies for tourism excellence. *Tourism Management*, 31(2), 260–266. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2009.03.002>
57. Diacon, L. D., Lăzărescu, L. M., Efros, V., & Ciubotaru, C. (2020). Virtual Tourism during the Pandemic. Comparative Study between Suceava and Maramureș Counties. *LUMEN Proceedings*, 14, 649–660.
58. Diacon, V. (1989). *Vechi așezări pe suha Bucovineană: Pagini monografice*. Universitatea "Al. I. Cuza", Iași.
59. Diacon, V. (2002). *Etnografie și folclor pe Suha Bucovineană*, Editura Unirea, Iași.
60. Diacon, V. (2005). *Cronicile Suhei Bucovinene: Anexe*. Editura Tipo Moldova, Iași.
61. Dincă, A.-I. (2013). *Turismul durabil în Culoarul transcarpatic Gura Humorului-Câmpulung-Vatra Dornei-Bârgău*. Editura Universității, București.
62. Dorobantu, M. R., & Nistoreanu, P. (2012). Rural tourism and ecotourism—the main priorities in sustainable development orientations of rural local communities in Romania. <https://mpr.a.ub.uni-muenchen.de/31480/>

63. Dudley, N. (2008). Guidelines for applying protected area management categories. IUCN.
64. Efros, V., & Romanescu, G. (2016). Bucovina (Romania) – A model of Ethnic and Religious cohabitation between East and West. *Geobalcanica* 2016, 293–300. <https://doi.org/10.18509/GBP.2016.39>
65. Erdeli, G., & Istrate, I. (1996). Amenajări turistice, Editura Universității București.
66. Eslami, S., Khalifah, Z., Mardani, A., Streimikiene, D., & Han, H. (2019). Community attachment, tourism impacts, quality of life and residents' support for sustainable tourism development. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 36(9), 1061–1079. <https://doi.org/10.1080/10548408.2019.1689224>
67. Forés, B., Breithaupt Janssen, Z., & Takashi Kato, H. (2021). A Bibliometric Overview of Tourism Family Business. *Sustainability*, 13(22), 12822. <https://doi.org/10.3390/su132212822>
68. Frisvoll, S., Forbord, M., & Blekesaune, A. (2016). An empirical investigation of tourists' consumption of local food in rural tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 16(1), 76–93.
69. GEM Global Entrepreneurship Monitor. (2022). GEM 2021/2022 Global report Opportunity Amid Disruption. London. <https://www.gemconsortium.org/reports/latest-global-report>
70. Gheorghilaș, A. (2014). Geografia Turismului–Metode de analiză in turism. Editura Univeritară, București.
71. Ghinoiu, I. (2003). Sărbători și obiceiuri. Răspunsuri la Chestionarele Atlasului Etnografic Român. Vol. III: Transilvania [Feasts and Customs. III. Transylvania. Answers to the Questionnaires of the Romanian Ethnographic Atlas].
72. Glăvan, V. (2005). Geografia turismului, Editura Fundației România de mâine, București
73. Godin, K., Clemens, J., & Veldhuis, N. (2008). Measuring Entrepreneurship Conceptual Frameworks and Empirical Indicators. *Studies in Entrepreneurship and Markets*, 7.
74. Gogonea, M. R. (2007). Posibilități de integrare a produsului turistic rural pe piața turistică europeană. *Revista de turism-studii și cercetări în turism*, 3, 29–35.
75. Grigorcea, N. (2010). Turismul rural românesc și creșterea economică. Turismul rural românesc în contextul dezvoltării durabile. *Actualitate și perspective*, Editura Tehnopress, Volumul XX, Iași, 42–45.
76. Gursoy, D., Chi, C. G., & Dyer, P. (2010). Locals' attitudes toward mass and alternative tourism: The case of Sunshine Coast, Australia. *Journal of travel research*, 49(3), 381–394.
77. Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79–105. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(01\)00028-7](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(01)00028-7)
78. Haber, S., & Reichel, A. (2007). The cumulative nature of the entrepreneurial process: The contribution of human capital, planning and environment resources to small venture performance. *Journal of Business Venturing*, 22(1), 119–145. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2005.09.005>
79. Hallak, R., Brown, G., & Lindsay, N. J. (2012). The Place Identity – Performance relationship among tourism entrepreneurs: A structural equation modelling analysis. *Tourism Management*, 33(1), 143–154. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2011.02.013>
80. Hanafiah, M. H., Jamaluddin, M. R., & Zulkifly, M. I. (2013). Local Community Attitude and Support towards Tourism Development in Tioman Island, Malaysia. *Procedia* -

- Social and Behavioral Sciences, 105, 792–800.
<https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.11.082>
81. Harrill, R., & Potts, T. D. (2003). Tourism Planning in Historic Districts: Attitudes Toward Tourism Development in Charleston. *Journal of the American Planning Association*, 69(3), 233–244. <https://doi.org/10.1080/01944360308978017>
 82. Harun, R., Chiciudean, G., Sirwan, K., Arion, F., & Muresan, I. (2018). Attitudes and Perceptions of the Local Community towards Sustainable Tourism Development in Kurdistan Regional Government, Iraq. *Sustainability*, 10(9), 2991. <https://doi.org/10.3390/su10092991>
 83. Hateftabar, F., & Chapuis, J. M. (2020). How resident perception of economic crisis influences their perception of tourism. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 43, 157–168. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2020.02.009>
 84. Hingtgen, N., Kline, C., Fernandes, L., & McGehee, N. G. (2015). Cuba in transition: Tourism industry perceptions of entrepreneurial change. *Tourism Management*, 50, 184–193.
 85. Homans, G. C. (1958). Social behavior as exchange. *American journal of sociology*, 63(6), 597–606.
 86. Hrenciuc, D., & Pintescu, F. (2004). Istoria și tradițiile minorității poloneze. Uniunea Polonezilor din România. Editura Universității ”Ștefan cel Mare”, Suceava
 87. Hunziker, W., & Krapf, K. (1942). Grundriss der allgemeinen Fremdenverkehrslehre. (No Title).
 88. Ichim, I. (1979). Munții Stânișoara. Studiu geomorfologic. Editura. Academiei, Bucuresti.
 89. Ielenicz, M., & Comănescu, L. (2006). România, potențial turistic, Ed. Universitară, București.
 90. Ielenicz, M., & Erdeli, G. (1999). Dicționar de geografie fizică, Edtura Corint, București.
 91. Iețcu, I., Strugariu, E., Rădășanu, S., Simionca, G., Rădășanu, V., & Bardan-Strugariu, A. (2009). Cristale de Bucovina , Editura Mușatinii, Suceava.
 92. Iluț, P., & Rotariu, T.-I. (1997). Ancheta sociologică și sondajul de opinie: Teorie și practică. Polirom.
 93. Ilvona, A. (2021). Sustainability of rural tourism and promotion of local development. *Sustainability*, 13(16), 8854.
 94. Jaba, E. (2008). Econometrie aplicată, (Applied Econometrics).
 95. Joja, C. (1981). Sensuri și valori regăsite (Eminescu).
 96. Kaaristo, M. (2014). Value of silence: Mediating aural environments in Estonian rural tourism. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 12(3), 267–279.
 97. Kabir, A. P. D. M. S. (2009). Analysis of the female entrepreneurship impact on social capital and livelihood assets of rural poor women: The case of Bangladesh. 2(1–12).
 98. Kabir, Radović Marković, & Radulović. (2019). The Determinants of Income of Rural Women in Bangladesh. *Sustainability*, 11(20), 5842. <https://doi.org/10.3390/su11205842>
 99. Kallmuenzer, A., Kraus, S., Peters, M., Steiner, J., & Cheng, C.-F. (2019). Entrepreneurship in tourism firms: A mixed-methods analysis of performance driver configurations. *Tourism Management*, 74, 319–330.
 100. Katz, J. A. (1991). The Institution and Infrastructure of Entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 15(3), 85–102. <https://doi.org/10.1177/104225879101500309>

101. Klucznik-Törő, A. (2021). The New Progression Model of Entrepreneurial Education—Guideline for the Development of an Entrepreneurial University with a Sustainability Approach. *Sustainability*, 13(20), 11243. <https://doi.org/10.3390/su132011243>
102. Knafou, R., Bruston, M., Deprest, F., Duhamel, P., Gay, J.-C., & Sacareau, I. (1997). Une approche géographique du tourisme. *L'Espace géographique*, 193–204.
103. Ko, D.-W., & Stewart, W. P. (2002). A structural equation model of residents' attitudes for tourism development. *Tourism Management*, 23(5), 521–530. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(02\)00006-7](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(02)00006-7)
104. Kukoc, K., & Regan, D. (2008). Measuring entrepreneurship. *The Treasury, Australian Government*, 15–26. https://ideas.repec.org/a/tsy/journal/journal_tsy_er_2008_1_2.html
105. Látková, P., & Vogt, C. A. (2012). Residents' Attitudes toward Existing and Future Tourism Development in Rural Communities. *Journal of Travel Research*, 51(1), 50–67. <https://doi.org/10.1177/0047287510394193>
106. Law, A., Pyke, J., De Lacy, T., & McGrath, G. M. (2022). Towards a community sensitivity index for tourism investment: A case study of regional Australia. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 50, 412–420. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2021.12.009>
107. Liang, Z.-X., & Hui, T.-K. (2016). Residents' quality of life and attitudes toward tourism development in China. *Tourism Management*, 57, 56–67.
108. Libosada Jr, C. M. (2009). Business or leisure? Economic development and resource protection—Concepts and practices in sustainable ecotourism. *Ocean & Coastal Management*, 52(7), 390–394.
109. Lin, Q., & Wen, J. J. (2021). Family Business, Resilience, and Ethnic Tourism in Yunnan, China. *Sustainability*, 13(21), 11799. <https://doi.org/10.3390/su132111799>
110. Liu, A. (2006). Tourism in rural areas: Kedah, Malaysia. *Tourism management*, 27(5), 878–889.
111. Liu, X., & Li, J. (2018). Host Perceptions of Tourism Impact and Stage of Destination Development in a Developing Country. *Sustainability*, 10(7), 2300. <https://doi.org/10.3390/su10072300>
112. Lo, M.-C., Ramayah, T., & Hui Hui, H. L. (2014). Rural Communities Perceptions and Attitudes towards Environment Tourism Development. *Journal of Sustainable Development*, 7(4), p84. <https://doi.org/10.5539/jsd.v7n4p84>
113. Long, P. (2011). Perceptions of tourism impact and tourism development among residents of Cuc Phuong National Park, Ninh Binh, Vietnam. *Journal of Ritsumeikan Social Sciences and Humanities*, 3(75–92).
114. Lordkipanidze, M., Brezet, H., & Backman, M. (2005). The entrepreneurship factor in sustainable tourism development. *Journal of Cleaner Production*, 13(8), 787–798. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2004.02.043>
115. Luceș, D., Saghin, D., & Lupchian, M.-M. (2021). Public Perception of the First Major SARS-Cov-2 Outbreak in the Suceava County, Romania. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(4), 1406. <https://doi.org/10.3390/ijerph18041406>
116. Lupu, N., Văcărașu, I., & Brânduș, C. (1972). *Județul Bacău (Vol. 4)*. Editura Academiei Republicii Socialiste România.

117. Marian, S. F. (2001). *Sărbătorile la români*, vol. 2. Editura „Grai și Suflet–Cultura NaționalăBucurești,.
118. Marzo-Navarro, M., Pedraja-Iglesias, M., & Vinzón, L. (2017). Key variables for developing integrated rural tourism. *Tourism Geographies*, 19(4), 575–594.
119. Mason, P., & Cheyne, J. (2000). Residents’ attitudes to proposed tourism development. *Annals of Tourism Research*, 27(2), 391–411. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(99\)00084-5](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(99)00084-5)
120. Matei, D. (2005). *Turismul rural: Teorie și realitate*. Editura Terra Nostra, București.
121. Matei, E. (2016). *Turism și dezvoltare durabilă*. Editura Universitară, București.
122. Matzarakis, A., Rutz, F., & Mayer, H. (2010). Modelling radiation fluxes in simple and complex environments: Basics of the RayMan model. *International journal of biometeorology*, 54, 131–139.
123. McGehee, N. G., & Andereck, K. L. (2004a). Factors Predicting Rural Residents’ Support of Tourism. *Journal of Travel Research*, 43(2), 131–140. <https://doi.org/10.1177/0047287504268234>
124. McGehee, N. G., & Andereck, K. L. (2004b). Factors Predicting Rural Residents’ Support of Tourism. *Journal of Travel Research*, 43(2), 131–140. <https://doi.org/10.1177/0047287504268234>
125. McGehee, N. G., & Knollenberg Whitney Komorowski Amy. (2015). Gard McGehee Nancy, Knollenberg Whitney Komorowski Amy, (2015), ”The central role of leadership in rural tourism development: A theoretical framework and case studies”, in *Journal of Sustainable Tourism*, Volume 23, Issue 8-9, pp. 1277-1297.
126. Miftode, V. (1995). *Metodologia sociologică: Metode și tehnici de cercetare sociologică*. Porto-Franco.
127. Mihaela, D. (2004). *Geografia turismului*. Editura Didactică și Pedagogică RA, București.
128. Mihăilescu, V. (1969). *Geografia fizică a României*, Editura Științifică, București.
129. Minciu, R. (2004). *Economia turismului*, ediția a III-a revizuită, Editura Uranus, București.
130. Montañés-Del-Río, M. Á., & Medina-Garrido, J. A. (2020). Determinants of the Propensity for Innovation among Entrepreneurs in the Tourism Industry. *Sustainability*, 12(12), 5003. <https://doi.org/10.3390/su12125003>
131. Muntele, I., & Iașu, C. (2003). *Geografia turismului: Concepte, metode si forme de manifestare spatio-temporala*. Sedcom Libris.
132. Muresan, I. C., Harun, R., Arion, F. H., Oroian, C. F., Dumitras, D. E., Mihai, V. C., Ilea, M., Chiciudean, D. I., Gliga, I. D., & Chiciudean, G. O. (2019a). Residents’ perception of destination quality: Key factors for sustainable rural development. *Sustainability*, 11(9), 2594.
133. Muresan, I. C., Harun, R., Arion, F. H., Oroian, C. F., Dumitras, D. E., Mihai, V. C., Ilea, M., Chiciudean, D. I., Gliga, I. D., & Chiciudean, G. O. (2019b). Residents’ Perception of Destination Quality: Key Factors for Sustainable Rural Development. *Sustainability*, 11(9), 2594. <https://doi.org/10.3390/su11092594>
134. Muresan, I., Oroian, C., Harun, R., Arion, F., Porutiu, A., Chiciudean, G., Todea, A., & Lile, R. (2016). Local Residents’ Attitude toward Sustainable Rural Tourism Development. *Sustainability*, 8(1), 100. <https://doi.org/10.3390/su8010100>

135. Murphy, G. B., Trailer, J. W., & Hill, R. C. (1996). Measuring performance in entrepreneurship research. *Journal of Business Research*, 36(1), 15–23. [https://doi.org/10.1016/0148-2963\(95\)00159-X](https://doi.org/10.1016/0148-2963(95)00159-X)
136. Nastase, C. (2007). DEZVOLTARE DURABILĂ ȘI TURISM DURABIL. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 3, 54–57.
137. Nedelcu, A. (2015). *Geografia turismului*. Editura Universitara, București.
138. Nicolau, S., & Popescu, D. (1961). *Ceahlăul. Ghid turistic*, Editura Uniunii de cultură fizică și sport, București.
139. Nîmingeanu, G. (1941). Contribuțiuni referitoare la hușanii din România: Vol. *Revista geografică Română*, București.
140. Nistoreanu, P. (2007). Aprecieri asupra fenomenului turistic rural. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 3, 16–23.
141. Nistoreanu, P., & Ghereș, M. (2010). *Turismul rural*, Editura C. H. Beck, București.
142. Nițescu, D. C. (2015). Banking Business and Social Media-A Strategic Partnership. *Theoretical & Applied Economics*, 22(4).
143. Nunkoo, R. (2016). Toward a More Comprehensive Use of Social Exchange Theory to Study Residents' Attitudes to Tourism. *Procedia Economics and Finance*, 39, 588–596. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(16\)30303-3](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(16)30303-3)
144. Nunkoo, R., & Gursoy, D. (2012). Residents' support for tourism. *Annals of Tourism Research*, 39(1), 243–268. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2011.05.006>
145. Oroșanu, V., Drăgotescu, M., & Cucu, C. (1981). *Județele patriei. Neamț-monografie (Sport Turism)*.
146. OUG nr. 142/2008. (2008). Anexa 1 a OUG nr. 142/2008 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a—Zone cu resurse turistice Portal Legislativ (just.ro).
147. Pavel-Nedea, A., & Dona, I. (2017). Assessment of residents' attitudes towards tourism and his impact on communities in the Danube Delta. *Scientific Papers Series-Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*, 17(2), 275–280.
148. Pérez, E. A., & Nadal, J. R. (2005). Host community perceptions a cluster analysis. *Annals of Tourism Research*, 32(4), 925–941. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2004.11.004>
149. Petrea, R. (2004). *Turism rural în Munții Apuseni*. Editura Universității, București.
150. Pintilescu, C. (2007). *Analiză statistică multivariată*. Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza".
151. Popp, N., & Martiniuc, C. (1971). Zona de contact între Carpații Orientali și Podișul Sucevei. *Studii și comunicări, Științele naturii*, 2–7.
152. Poser, H. (1939). *Geographische Studien über den Fremdenverkehr im Riesengebirge: Ein Beitrag zur geographischen Betrachtung des Fremdenverkehrs*. (No Title).
153. Radović-Marković, M., & Živanović, B. (2019). Fostering Green Entrepreneurship and Women's Empowerment through Education and Banks' Investments in Tourism: Evidence from Serbia. *Sustainability*, 11(23), 6826. <https://doi.org/10.3390/su11236826>

154. Ráduly, L. (2019). Turismul rural și dezvoltarea durabilă în compartimentul depresionar Sfântu Gheorghe, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
155. Răcășan, B. S. (2018). Turismul în spațiul rural-montan și de contact marginal din județul Cluj. Editura Risoprint, Cluj-Napoca.
156. Rădvan, L. (2011). Orașele din Țările Române în Evul Mediu, Editura Universității "Alexandru Ioan Cuza", Iași.
157. Rusan, D., & Zahaniciuc, M. (1996). Zona Etnografică Cîmpulung Moldovenesc. Muzeul "Arta Lemnului".
158. Rusu, G. (1999). Sadova, satul cu oameni frumoși, însemnări monografice, Imprimeria Gutenberg, Cîmpulung Moldovenesc.
159. Saghin, D., Lăzărescu, L.-M., Diacon, L. D., & Grosu, M. (2022). Residents' Perceptions of Tourism: A Decisive Variable in Stimulating Entrepreneurial Intentions and Activities in Tourism in the Mountainous Rural Area of the North-East Region of Romania. *Sustainability*, 14(16), 10282. <https://doi.org/10.3390/su141610282>
160. Săvoiu, G. (2010). Mitologie românească și turism rural. Turismul rural românesc în contextul dezvoltării durabile. Actualitate și perspective, Volumul XX, Editura Tehnopress, Iași, 202–212.
161. Schirpke, U., Altzinger, A., Leitinger, G., & Tasser, E. (2019). Change from agricultural to touristic use: Effects on the aesthetic value of landscapes over the last 150 years. *Landscape and Urban Planning*, 187, 23–35. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2019.03.004>
162. Schmitz, A., Urbano, D., Dandolini, G. A., de Souza, J. A., & Guerrero, M. (2017). Innovation and entrepreneurship in the academic setting: A systematic literature review. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 13(2), 369–395. <https://doi.org/10.1007/s11365-016-0401-z>
163. Sharpley, R. (2014). Host perceptions of tourism: A review of the research. *Tourism Management*, 42, 37–49. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2013.10.007>
164. Sidali, K. L., Kastenzholz, E., & Bianchi, R. (2015). Food tourism, niche markets and products in rural tourism: Combining the intimacy model and the experience economy as a rural development strategy. *Journal of Sustainable Tourism*, 23(8–9), 1179–1197.
165. Sîrcu, I. (1971). Geografia fizică a Republicii Socialiste România (Editura Didactică și Pedagogică).
166. Skakelja, N., & McGlynn, D. (2018). Pueblos inteligentes. Revitalizar los servicios Rurales. *Revista Rural de la UE*, 26, 1–52.
167. Soare, I., Zugravu, A., & Costachie, S. (2011). Rural tourism in Romania- evolutions and discontinuities. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 12, 66–71.
168. Solvoll, S., Alsos, G. A., & Bulanova, O. (2015). Tourism Entrepreneurship – Review and Future Directions. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 15(sup1), 120–137. <https://doi.org/10.1080/15022250.2015.1065592>
169. Song, H., & Wu, D. C. (2022). A Critique of Tourism-Led Economic Growth Studies. *Journal of Travel Research*, 61(4), 719–729. <https://doi.org/10.1177/00472875211018514>
170. Spychała, A., Graja-Zwolińska, S., Tacu, G., & Păduraru, T. (2017). Perception of modern agritourism. Wielkopolskie Province (Poland) and the Northeast Region (Romania) case study. *European Journal of Service Management*, 23, 63–70.

171. Stănciulescu, G., Emilian, R., Țigu, G., Nistoreanu, P., Grofu, M., & Țuclea, C. (2000). Managementul turismului durabil în țările riverane Mării Negre. Editura All-Beck, București.
172. Stănescu, I., Văcărașu, I., Swizewski, C., & Sficlea, V. (1980). Masivul Ceahlău-Țara Giurgeului-Depresiunea Dărmănești-Podișul Covurlui: Cercetări în geografia României. Editura Științifică și Enciclopedică, București.
173. Stănescu, R. (2012). Ghidul politicilor Uniunii Europene. Politica de mediu. Bucharest, Institutul European din Romania, București.
174. Stere, E. A., & Popa, I. (2014). Lansarea programului de dezvoltare durabila. *Electrotehnica, Electronica, Automatica*, 62(4), 115.
175. Štetić, S. (2012). Specific features of rural tourism destinations management. *Journal of Settlements and Spatial Planning*, 1(Special Issue), 131–137.
176. Su, L., & Swanson, S. R. (2020). The effect of personal benefits from, and support of, tourism development: The role of relational quality and quality-of-life. *Journal of Sustainable Tourism*, 28(3), 433–454. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1680681>
177. Surugiu, C. (2009). Development of rural tourism through entrepreneurship. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 8, 65–72.
178. Șerban, L., & Șerban, A. (2021). Pe firul apei- Ghid turistic al celor mai frumoase văi montane băcăuane, Editura Rovimed Publishers, Bacău.
179. Ștefăniță, Ș. (2007). Rolul turismului în Regiunea de dezvoltare Nord-Est. *Revista de turism-studii si cercetari in turism*, 3, 63–66.
180. Tătărușanu, M. (2016). Local community involvement in tourism development. *Management Intercultural*, 37, 435–440.
181. Tedesco, S., Montacchini, E., & Insinna, L. (2022). Experimenting with New Ways of Circular and Participatory Design: The Case Study of a Traditional Sicilian Architecture Transformed for Experiential Tourism. *Sustainability*, 14(3), 1360.
182. Tervo-Kankare, K. (2019). Entrepreneurship in nature-based tourism under a changing climate. *Current issues in tourism*, 22(11), 1380–1392.
183. Tufescu, V. (1974), *România*. Editura Științifică, București.
184. Tufescu, V. C. (1970), *Mudflows in the Flysch Carpathians and Bend Sub-Carpathians of Romania*. Verlag Gebrüder Borntraeger.
185. Văcărașu, I. (1980). *Valea Trotușului*. Editura Sport-Turism, București.
186. Vela, M. R., & Molina, M. E. R. (2009). Actitud del residente hacia el turismo y el visitante: Factores determinantes en el turismo y excursionismo rural-cultural. *Cuadernos de turismo*, 23, 217–236.
187. Vinerean, S., Opreana, A., Tileagă, C., & Popșa, R. E. (2021). The Impact of COVID-19 Pandemic on Residents' Support for Sustainable Tourism Development. *Sustainability*, 13(22), 12541. <https://doi.org/10.3390/su132212541>
188. Vlăduțiu, I. (1973). *Etnografia românească*, Editura Științifică, București.
189. Wang, Y., Xia, Z., & Chen, W. (2008). Aesthetic Values in Sustainable Tourism Development: A Case Study in Zhangjiajie National Park of Wuling Yuan, China 美学价值的重要性—武陵源张家界国家公园的可持续旅游发展. *Journal of China Tourism Research*, 4(2), 205–218. <https://doi.org/10.1080/19388160802313837>

190. Welter, F. (2012). All you need is trust? A critical review of the trust and entrepreneurship literature. *International Small Business Journal: Researching Entrepreneurship*, 30(3), 193–212. <https://doi.org/10.1177/0266242612439588>
191. Wilson, F., Kickul, J., & Marlino, D. (2007). Gender, Entrepreneurial Self-Efficacy, and Entrepreneurial Career Intentions: Implications for Entrepreneurship Education. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 387–406. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00179.x>
192. Wilson, S., Fesenmaier, R. D., Fesenmaier, J., & Van Es, J. C. (2001). Factors for success in rural tourism development. 2001, 40(2), 132–138.
193. Yu, C.-P., Cole, S. T., & Chancellor, C. (2018). Resident support for tourism development in rural midwestern (USA) communities: Perceived tourism impacts and community quality of life perspective. *Sustainability*, 10(3), 802.
194. Ziernicka-Wojtaszek, A., & Malec, M. (2021). Evaluating Local Attractiveness for Tourism and Recreation—A Case Study of the Communes in Brzeski County, Poland. *Land*, 11(1), 39. <https://doi.org/10.3390/land11010039>

Acte normative:

195. ****(1990) DECRET - LEGE Nr. 43 din 29 ianuarie 1990, privind unele măsuri pentru stimularea țăranimii și activității economice a unităților agricole cooperatiste și de stat*
196. ****(1990) HOTĂRÂRE nr.438 din 25 aprilie 1990, privind înființarea și organizarea Comisiei Zonei Montane din România.*
197. ****(1990) HOTĂRÂRE nr.688 din 15 iunie 1990, privind stabilirea atribuțiilor Comisiei Zonei Montane din România.*
198. ****(1991) Comisia Zonei montane din România, Programul, privind Organizarea și dezvoltarea agroturismului în zona montană, iunie 1991.*
199. ****(1991) Hotărârea nr. 255/1991 privind înființarea Regiei autonome "Institutul de montanologie"*
200. ****(1992) Hotărârea Guvernului nr. 233/1992 privind clasificarea pe categorii de încadrare a unităților de cazare și de alimentație publică.*
201. ****(1994) O.G nr.62/1994, privind stabilirea unor facilități pentru dezvoltarea sistemului de turism rural din zona montană, Delta Dunării și litoralul Mării Negre.*
202. ****(1994) LEGE Nr. 145 din 31 decembrie 1994 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 62 din 24 august 1994 privind stabilirea unor facilități pentru dezvoltarea sistemului de turism rural în zona montana, Delta Dunării și litoralul Marii Negre.*
203. ****(1995) HOTARARE Nr. 114 din 27 februarie 1995, privind clasificarea pe stele și categorii a structurilor de primire turistice.*
204. ****(1997) O.G. nr.63/1997, privind stabilirea unor facilități pentru dezvoltarea turismului rural. 330*
205. ****(1998) ORDONANTA nr. 58 din 21 august 1998, privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România.*
206. ****(1999) ORDONANTA DE URGENTA Nr. 217 din 29 decembrie 1999 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 70/1994 privind impozitul pe profit.*
207. ****(2001) Hotărârea Guvernului nr. 1328/2001 privind clasificarea structurilor de primire turistice*

208. ***(2001) *LEGE nr. 755 din 27 decembrie 2001 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 58/1998 privind organizarea și desfășurarea activității de turism în România.*
209. ***(2002) *ORDIN Nr. 510 din 28 iunie 2002 pentru aprobarea Normelor metodologice privind clasificarea structurilor de primire turistice*
210. ***(2002) *Hotărârea nr. 856/2002 privind evidenta gestiunii deșeurilor și pentru aprobarea listei cuprinzând deșeurile, inclusiv deșeurile periculoase*
211. ***(2004) *Legea Muntelui nr. 347 din 14 iulie 2004 Republicată.*
212. ***(2009) *Hotărârea Guvernului nr. 709/2009 privind clasificarea structurilor de primire turistice*
213. *** (2009, 7 30). *JO L 198 . p. 57.*
214. ***(2009) *Planul de amenajare a teritoriului național Secțiunea a VIII-a—Zone cu resurse turistice. <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/99417>*
215. ***(2010) *HOTĂRÂRE nr. 1.267 din 8 decembrie 2010, privind eliberarea certificatelor de clasificare, a licențelor și brevetelor de turism.*
216. ***(2010) *ORDIN nr. 1.296 din 15 aprilie 2010 pentru aprobarea Normelor metodologice privind clasificarea structurilor de primire turistice*
217. ***(2011) *ORDIN nr. 899 din 28 ianuarie 2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare, a licențelor și brevetelor de turism.*
218. ***(2011) *ORDIN nr. 1.051 din 3 martie 2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind eliberarea certificatelor de clasificare, a licențelor și brevetelor de turism.*
219. ***(2011) *HOTĂRÂRE nr. 535 din 18 mai 2011 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 1. 267/2010 privind eliberarea certificatelor de clasificare, a licențelor și brevetelor de turism.*
220. ***(2011) *Legea nr.49/2011 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice .*
221. ***(2013) *HOTĂRÂRE nr. 121 din 27 martie 2013 pentru modificarea și completarea H.G. nr. 1.267/2010, privind eliberarea certificatelor de clasificare, a licențelor și brevetelor de turism.*
222. ***(2014) *LEGE nr. 94 din 1 iulie 2014 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 8/2009 privind acordarea tichetelor de vacanță.*
223. *** (2015, 12 11). *JO L 326 . p. 1-33.*
224. ***(2017) *Notă de Fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 58/2017, (16 februarie 2017).*
225. *** (2017, 2 2). *JO C 34 , p. 58-65.*
226. ***(2018) *Notă de Fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 107/2018, (15 martie 2018).*
227. ***(2020) *Notă de Fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 887/2020, (22 octombrie 2020).*
228. ***(2020) *Normele metodologice privind organizarea, funcționarea, rolul, atribuțiile, acreditarea și reacreditarea centrelor naționale și locale de informare și promovare turistică, din 17.07.2020, (28 august 2020).*
229. *** (2020, 12 28). *JO L 437 . p. 1-29.*
230. *** (2021, 2 18). *JO L 57 . p. 17-75.*

231. *** (2021, 5 28). *JO L 189* . p. 34-60.
232. *** (2021, 6 30). *JO L 231* . p. 1-20.
233. *** (2021, 6 30). *JO L 231* . p. 60-93.
234. *** (2021, 2 2). *JO C 37* , p. 8-15 .
235. ****Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030*
236. ***(2021)*Nota de Fundamentare la HG nr.343/19.03.2021, (19 martie 2021).*
237. ***(2022)*Notă de Fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 910/2022, (13 iulie 2022).*
238. ***(2022)*Notă de Fundamentare la Hotărârea Guvernului nr. 1580/2022, (28 decembrie 2022).*
239. ***(2022).*Planul Național Strategic 2023-2027. PNS_2023-2027-versiunea_1.2-21.11.2022*
240. ***(2022).*Strategia Națională privind adaptarea la schimbările climatice pentru perioada 2022-2030.*[Http://www.mmediu.ro/categorie/strategia-nationala-privind-adaptarea-la-schimbarile-climatice-pentru-perioada-2022-2030/419](http://www.mmediu.ro/categorie/strategia-nationala-privind-adaptarea-la-schimbarile-climatice-pentru-perioada-2022-2030/419).
241. ***(2022)*Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului Național 2007—2026. Arhiva Ministerul Turismului.* <https://turism.gov.ro/web/rapoarte/>
242. ***(2022)*Institutul Național de Statistică. Regional economic and social landmarks.* <https://insse.ro/cms/ro/tags/repere-economice-si-sociale-regionale>